HUV
1993

MALİYE HESAP UZMANLARI VAKFI YAYINLARI

YAYIN NO: 10

PANEL

SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİNDE YAPILAN SON DEĞİŞİKLİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

19 Ekim 1999

Vakıflar Bankası T.A.O. Genel Müdürlüğü

Konferans Salonu

ANKARA

MALİYE HESAP UZMANLARI VAKFI YAYINLARI

YAYIN NO: 10

PANEL

SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİNDE YAPILAN SON DEĞİŞİKLİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

19 Ekim 1999

Vakıflar Bankası T.A.O Genel Müdürlüğü

Konferans Salonu

ANKARA

TEŞEKKÜR

Panel için salonlarını tahsis eden ve panel boyunca yakın ilgi gösteren Vakıflar Bankası Genel Müdürlüğü yetkililerine teşekkür ederiz.

Maliye Hesap Uzmanları Vakfı
Yönetim Kurulu

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ 7

SUNUŞ KONUŞMASI 11

AÇILIŞ KONUŞMASI - I 15

AÇILIŞ KONUŞMASI - II 19

I. OTURUM - PANELİSTLERİN KONUŞMALARI 25

II. OTURUM - TARTIŞMA 73

KUTLAMA TELGRAFLARINDAN BAZILARI 107

Panele katılanlardan bir görünüm

"Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurur."

Anayasa Madde: 60

ÖNSÖZ

Sosyal güvenlik sistemimiz, son yıllarda en çok tartışılan konuların başında gelir. Sistemin içinde bulunduğu sorunlar ve toplumun değişik kesimlerince önerilen çözümler, 1990 ların başından beri tartışılmaktadır. Hazineden sosyal güvenlik kuruluşlarına yapılan kaynak aktarımları ve bu aktarımların her yıl giderek büyümesi, sorunu gündemde tutmuştur. Ancak sorun tartışılırken, Hazinenin sosyal güvenliğe katkısının, doğru olmadığı ve dolayısıyla sosyal güvenlik kurumlarının iflas ettiği gibi bir hava yaratılmıştır. Oysa bu yaklaşım tarzının yanlışlığı, bugün için ortadadır. Çünkü, gerek üyesi olduğumuz OECD üyesi ülkelerde, gerek aday olduğumuz AB ülkelerinin tümünde, devletin sosyal güvenliğe ciddi ve düzenli katkısı vardır. Kaldı ki unutulmaması gereken bir diğer gerçek de, sosyal güvenlik kurumlarının geçmişte oluşturdukları ciddi fonların Hazinece, çok düşük faizlerle kullanılmasıdır. Bu kurumların içi, açıkça söylemek gerekirse, geçmişte uygulanan yanlış politikalarla boşaltılmıştır. Hükümet, çok tartışılan sorunu çıkardığı bir yasa ile kendine göre çözdü. Gerek yasanın hazırlanmasında, gerekse yasalaşma sürecinde oluşan tepkiler pek dikkate alınmadı. Ama çıkan yasa tartışmalara son vermedi. Öyle görülüyor ki, sosyal güvenlik sistemimiz daha çok tartışılacaktır.

Tartışmaların odağında emeklilik yaşı vardı. Kadının 38, erkeğin de 43 yaşında emekli olabilmesinin getirdiği sorunlar ne ölçüde ciddiydi? Sorunun özünde sadece bu mu vardı? Kurumların idari ve mali özerklikleri niçin ısrarla gözardı ediliyordu? Yapılan yasa değişiklikleri sosyal güvenlik sistemimizin sorunlarına ne ölçüde

çözüm getiriyordu? Bunların sağlıklı tartışılabileceği bir ortamı yaratmak ve konunun uzmanlarınca yasa değişikliklerini değerlendirmek bu açıdan önem taşıyordu.

Maliye Hesap Uzmanları Vakfı, ülkemizin en önemli sorunlarından biri olarak gördüğü bu konuyu, düzenlediği bir panelle değerlendirmeye almıştır. Yasa değişikliğinin ne ölçüde amaca hizmet ettiği, olumlu yönleri ve eksiklikleri bu panelde uzmanlarca dile getirilmiş, tartışılmış ve ayrıca çözümler üzerinde de durulmuştur. Bu açıdan Vakıf olarak önemli bir görevi yerine getirdiğimize inanıyoruz. Panelde sunulan bildirilerin ve yapılan tartışmaların kalıcı olması açısından, bildirilerin ve tartışmaların basılarak ilgililere sunulmasının daha doğru olacağı düşünülmüştür. Elinizde tuttuğunuz kitapçık, bu amaçla basılarak ilgililere sunulmuştur. Konunun ilgililerince yararlanıldığı ölçüde, bu çalışma amacına ulaşmış olacaktır.

Şefik ÇAKMAK
Maliye Hesap Uzmanları Vakfı Başkanı

SUNUŞ KONUŞMASI

Maliye Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının değerli üst düzey yöneticileri,

İşçi, işveren ve memur sendika ve konfederasyonları ile birlik ve odaların değerli genel başkan, başkan ve temsilcileri,

Yazılı ve görsel basının değerli mensupları,

Panelimize hoş geldiniz.

Toplumun hemen hemen tamamını yakından ilgilendiren, milletçe yaşadığımız Marmara deprem felaketinden sonra, son aylarda gündemi en fazla meşgul eden konuların başında, hiç kuşkusuz, sosyal güvenlik alanında yapılan ve yapılması düşünülen düzenlemeler gelmektedir.

Maliye Hesap Uzmanları Vakfı, tarafların birbirlerini daha iyi anlamalarına imkan vermek ve bundan sonra yapılması düşünülen düzenlemeler için daha geniş tabanlı bir uzlaşı ortamı hazırlanmasına katkıda bulunmak amacıyla böyle bir panel düzenlenmesinin yararlı olacağını düşünmüştür.

Programımız; açılış konuşmalarını müteakip panelistlerin konuşmaları ile devam edecek, saat 15.30'da vereceğimiz yarım saatlik aradan sonra *"Tartışma Bölümü"* başlayacak ve panelimiz saat 17.30'da sona erecektir.

Panelin tamamı kayda alınmakta olup bantların çözümünü müteakip Vakfımız tarafından kitap olarak bastırılacak ve siz değerli izleyicilerimize ulaştırılacaktır. Bu nedenle, verilecek arada veya panel sonunda, lütfen, sizinle temas kurabileceğimiz adres ve telefon numaranızı görevli arkadaşa bırakınız.

Şimdi, açılış konuşmasını yapmak üzere, Vakfımızın Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Şefik ÇAKMAK'ı kürsüye davet ediyorum.

Necdet GÖKMEN
Maliye Hesap Uzmanları Vakfı
Genel Sekreteri

Maliye Hesap Uzmanları Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Şefik ÇAKMAK Açılış Konuşmasını yaparken

AÇILIŞ KONUŞMASI -I

Vakıf olarak böyle bir panel düzenleme gereksinimini duymamız konunun özelliğinden kaynaklanmaktadır Aslında sosyal güvenlik sisteminde yapılan değişiklikler toplumun kitle örgütlerinin içine sinen değişiklikler olsaydı panellere gerek kalmazdı. Bu değişiklikleri teknik açıdan değerlendirir ve sonuca varırdık. Vakfımız böyle bir panel yapma gereğini duymuştur. Çünkü, bu değişikliklerle ilgili kamuoyunda önemli tartışmalar vardır. Hatta, tartışmaların ötesinde, direnmeler kamuoyunun önüne getirilmiştir.

Sosyal güvenlik gibi sosyal devletin çok önemli niteliklerinden birisi olan bir konuda amacımız öncelikle kitle örgütlerinden sendikaların bu konuda bir uyum içinde birlikte görüş alış-verişi ile böyle bir sistemi, o değişiklik sistemini ortaya koymaları vakıf olarak arzu ettiğimiz birşeylerdir. Ancak, benim kişisel tespitlerime göre, sosyal güvenlik alanında yapılan değişiklikler konusunda bir dayatma sözkonusu olmuştur. Bu dayatmaya karşı kitle örgütleri ve sendikalarımız tam anlamıyla seslerini duyurmak amacıyla mitingler yoluyla doğrudan doğruya halka başvurmak zorunda kalmışlardır. Bu sıcaklık dağıtıldıktan sonra konunun daha soğukkanlı tartışılması, gerekiyorsa düzeltilecek yerlerin düzeltilmesi için bir ortam hazırlanması Vakfımızca düşünülmüş ve bu panel düzenlenmiştir.

Ben ayrıntılara girmeyeceğim. Çünkü konunun uzmanı değilim. Ancak, bu paneli düzenleyen Vakfın Başkanı olarak bu kısa açıklamadan sonra, esas açılış konuşmasını yapmak üzere DİSK Genel Başkanı Sayın Vahdettin KARABAY'ı kürsüye davet ediyorum.

Teşekkür ederim.

Şefik ÇAKMAK
Maliye Hesap Uzmanları Vakfı
Yönetim Kurulu Başkanı

DİSK Genel Başkanı-Vahdettin KARABAY Açılış Konuşmasını yaparken

AÇILIŞ KONUŞMASI -II

Saygıdeğer Misafirler,

Değerli Katılımcılar,

Hepinizi DİSK adına sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Burada sosyal güvenlik yasasını tartışmak üzere toplanmış bulunuyoruz. Yakın tarihimizin en tartışmalı yasasını masaya yatırıyoruz. Umuyoruz ki bu yasa tasarı halindeyken eleştirilerimize kulak tıkayanlar, belki şimdi söyleyeceklerimizi dinlerler; önerimizi dikkate alır ve gerekli değişiklikleri gerçekleştirirler.

Çünkü, son sözü başta söylemek gerekirse, bu yasa topluma uymuyor. Hep birlikte yaşayacağız ve göreceğiz. Bu yasa uygulamada aksayacak. Sosyal güvenlik sisteminin sorunları hafiflemeyecek, daha da ağırlaşacak.

İşte o zaman sosyal güvenliğin tasfiyesi de gündeme gelecek.

Asıl Hedef olan sosyal devletin ortadan kaldırılmasına bir adım daha yaklaşılmış olacak. Toplumsal gerginlik daha da artacak ve belki de yeni eylemler başlayacak.

Yakın geçmişi hatırlayalım: Bilindiği gibi, bu yasa, daha tasarı halindeyken büyük bir toplumsal muhalefetle karşılaşılmıştı.

Türkiye'nin bütün emek örgütleri yan yana geldi ve emek platformu'nu oluşturdu. Türkiye emek hareketinin en büyük eylemleri bu yasaya karşı gerçekleşti. Yarım milyon insan Kızılay meydanında toplandı. İş bırakma eylemleri yapıldı.

Ama hükümet, büyük bir vurdumduymazlıkla hareket etti ve milyonlarca yurttaşı karşısına alarak bu yasayı çıkardı.

Bunda emek örgütleri arasında yaşanan çeşitli zaafların ve kararsızlığın da payı olduğunu kabul etmeliyiz. Bazı örgütlerin

yeterince kararlı davranmamaları ve zaman zaman tek yanlı attıkları adımların hükümette de koz verdiğini görmemezlikten gelemeyiz.

Hiçbir Demokratik ülkede böylesine bir tutumla karşılaşmak mümkün değildir; halkın tepkilerini görmemezlikten gelmek ancak ülkemizdeki halktan kopuk siyaset geleneğiyle açıklanabilir.

Bu siyaset geleneği değişmedikçe, Demokrasinin gelişmesini beklemek hayalcilikten başka bir şey değildir. Herşey bir yana bırakılırsa bile, onbinlerce cana malolmuş bir depremin ardından bu yasayı çıkarmak kesinlikle ahlaki değildir.

İnsanlar Hükümetin bu yanlış tutumunu görmüştür ve gelecekte kararlarını da buna göre vereceklerdir.

Değerli arkadaşlarımız,

Biz bu yasanın nesine karşıyız; ana başlıklarıyla özetlemek istiyorum.

Birincisi, bu yasa ilkesel olarak sosyal güvenliği bir yük olarak görmekte ve devletin bu yükten kurtulmasını amaçlamaktadır.

Protez araç ve gereçleri için sigortalıdan para alınması, hastalık sigortasından yararlanmak için belli bir miktar prim ödeme zorunluluğu vb. öngörmesi bu zihniyetin bir ürünüdür.

Yasanın en çok tartışılan yönü emeklilik yaşının arttırılmasıdır. Hükümet bu konuda her türlü diyalogdan kaçınmış ve sigortalıları bir dayatma ile karşı karşıya bırakmıştır.

Yine söylüyoruz: Bu *"Mezarda Emeklilik"*ten başka bir şey değildir. İş güvencesinin olmadığı bir ortamda bu yeni sistem sigortalılıktan kaçışı da hızlandıracaktır.

Hükümet mevcut sigortalıların geçiş süreleri konusunda da tek yanlı bir tutum işlemiş, böylelikle kazanılmış hakları da çiğnemiştir.

Ayrıca iş güvencesi, sosyal güvenliğe devlet katkısı ve kurumların özerkleşmesi gibi temel taleplerimiz de tartışılmadan reddedilmiştir.

Yasanın dayandığı temel yanlış sosyal güvenlik sistemini krize sürükleyen asıl nedenler hiç dikkate alınmamıştır. Kuruma siyasi müdahale, devletin parasal katkısının olmaması, prim alacakları ve eksik bildirim, kayıtdışı ekonomi ve iş güvencesinin yokluğu gibi temel etkenler gözardı edilmiştir. Dolayısıyla bu yasa bu nedenlerin hiçbirine yanıt vermemektedir.

Değerli arkadaşlarım,

Sosyal devletin temel görevi yurttaşlarının sosyal güvenliğini sağlamaktır. Ancak Türkiye'de böyle bir anlayış herşeyi para ile ölçmeye çalışmakta ve insanı dışlamaktadır. Bu anlayış sosyal güvenliği yük olarak görmektedir. Bu anlayışa göre sosyal güvenlik tasfiye edilmeli, sosyal devlet ortadan kaldırılmalı.

Üzüntü verici olay, Hükümetteki "sol" adını taşıyan partinin de bu anlayışın savunucusu olduğudur.

Türkiye'de, ne yazık ki, sosyal devleti kıskançlıkla koruyacak ve savunacak güçler yeterince ses çıkarmamışlardır. Oysa, bu toplumun geleceği sosyal devleti zorunlu kılmaktadır.

Türkiye'de halkın büyük çoğunluğu sosyal devletin yaşamsal önemini biliyor. Bu noktada yine görev, bu ülkenin emek örgütlerine düşüyor.

Hiçkimse kaygıya ve umutsuzluğa kapılmasın. Bu yasa mutlaka değişecek. Başta da söylediğim gibi, bu uzun soluklu bir mücadeledir. Mücadelenin birinci aşamasında da yenilmiş olabiliriz.

Depremin yarattığı acılarla boğuşurken, hükümetin bu yasayı çıkarabileceğini görmemiş de olabiliriz.

Ama herkes bilmelidir ki, susup da oturacak değiliz. Önümüzdeki dönemde taleplerimiz doğrultusunda bir düzenleme için yeniden bir mücadele başlatacağız.

Emek örgütleri olarak; iş güvencesi, devlet katkısı, özerk yönetim gibi taleplerimiz karşılanıncaya dek sesimizi de yükseltmeye devam edeceğiz.

Bu yasa daha çok tartışılacak. Umuyorum ki hükümet bu tartışmalardan gereken dersleri alacak ve yasayı bu topluma uyacak şekilde yeniden düzenleyecek. Aksi halde bunun siyasi faturası çok daha ağır olacak ve ödemek zorunda olacaklar.

Hepinize bir fatura olacaktır.

Saygılar sunarım.

Vahdettin KARABAY
DİSK Genel Başkanı

NECDET GÖKMEN - Teşekkür ederim Sayın KARABAY. Şimdi de Panelistleri kürsüye davet ediyorum.

Panelistler

(I. OTURUM)

PANELİSTLERİN KONUŞMALARI

ÖZCAL KORKMAZ (Oturum Başkanı, Emekli Sandığı eski Genel Müdürü) - Değerli İzleyiciler, Panelimize hoşgeldiniz.

Bugün Sosyal Güvenlik Sisteminde Yapılan Son Değişikliklerin Değerlendirilmesini değerli panelistlerle birlikte ele alacağız. Ben şimdilik sözü fazla uzatmadan, öyle tahmin ediyorum Oğuz OYAN hocamın konuşmasından sonra belki bize söz düşebilir, sıraya uyarak Milliyet Gazetesi köşe yazarı ve bu konunun uzmanı sayın Atilla ÖZSEVER'e mikrofonu bırakıyorum. Buyurun efendim.

ATİLLA ÖZSEVER (Milliyet Gazetesi Köşe Yazarı) - Sayın Başkan, çok teşekkür ederim.

Beni bu toplantıya davet ettikleri için Maliye Hesap Uzmanları Vakfına çok teşekkür ederim.

Öncelikle, Yasa ne getiriyor, ne götürüyor? ondan söz edeceğim. Sayın DİSK Başkanı bahsettiler. Ben de satır başlarıyla değinmek istiyorum.

Efendim biliyorsunuz, bundan sonra sigortalı olacaklar için emeklilik yaşı 58-60'a yükseltildi. Prim gün ödeme sayısı da 7000 güne çıktı. 7000 gün yaklaşık 20 yıla tekabül ediyor. Tabii sigorta istatistiklerine göre aslında mevcut sigortalılar açısından tam süre prim ödeyenlerin oranı toplam sigortalılar içerisinde yüzde 52 dolayında. Yani, sigortalıların yarısı 30 günden düşük prim ödüyor. Başka bir deyişle, mevcut sigortalıların yarısı tam anlamıyla 30 gün, yıllık 360 gün prim ödüyor. İşverenler ancak bu şekilde prim yatırıyor.

Zaten sigorta istatistiklerine baktığımız zaman aslında 5000 gün üzerinden emekli olmak da pek mümkün değil. Şu anki

ortalamaya göre emekli olanlar ancak 4200 günü dolduruyorlar. 4200 günü dolduruyor da nasıl emekli oluyor? Tabii biliyorsunuz bir şart daha vardır; 50-55 yaş ve 3600 gününü dolduranlar da emekliliğe hak kazanıyorlar idi. Dolayısıyla o şekilde 50-55 yaşını geçenleri de dahil ettiğimiz zaman ortalama 4200-4300 günlük bir süre de olabiliyor. 20-25 yıllık süre içerisinde, ortalama bu kadar prim günü var.

Şimdi siz bu 7000 günü nasıl dolduracaksınız? Normalde 7000 günü fiili olarak çalışsanız aşağı yukarı bunun iki misli süreyi tamamlamak durumunda kalacaksınız; yani 40 yıllık bir çalışma süresi olacak. 18-20'li yaşlarda başlıyorsunuz. 60'lı yaşlara kadar zaten 43 sene gibi bir süre geçmiş oluyor. Dolayısıyla bu, çok ciddi bir hak kaybı meydana getiriyor.

Aslında geçmiş yasada bir yaş haddi yoktu. Normal koşullarda, kadın 38, erkek 43 yaşında, 20-25 yılı ve 5000 işgününü doldurduğu takdirde de emekliliğe hak kazanıyordu. Ama yine sigorta istatistiklerine baktığımız zaman herhangi bir yaş koşulu olmadığı halde 1997 yılı itibariyle yeni emekli olanların ortalama yaşı 49, şu anda mevcut bütün emeklilerin ortalama yaşı ise 57. Yani, 38-43 yaş hakkı olmasına rağmen insanlarımız 49-50 yaşında emekli oluyorlar. Dolayısıyla aşağı yukarı 8,5-9 yıllık bir fark var. Yani siz yaşı bir noktaya getirmenize rağmen, erken emeklilik hakkı tanımanıza rağmen insanlarımız ortalama olarak 8-9 yıl sonra emekli oluyor. Şimdi bu mantıkla eğer emeklilik yaşını 58-60'a çekerseniz, aslında bu fiili olarak 70'e yakın bir yaştır. Diğer 40 yılı falan nazar-ı itibara almaz ve sadece bu mantıkla bakarsak yine insanlarımızın fiili olarak 65-70 yaşında emekli olacağı gözüküyor.

Katı bir geçiş süresi sözkonusu oldu. Biliyorsunuz, emekliliğine 2 yıldan daha az bir süre kalanlar bu yasa kapsamına girmedi, eski yasadan yararlanıyorlar. Onun dışında kademeli katı bir geçiş sözkonusu. Yine sayın başkan ifade ettiler, hastalık sigortasından yararlanmak için 120 günlük sigorta primi ödemek gerekiyor. Bu da bir hak kaybı sayılabilir.

Proteze, araç gerece çalışan sigortalılar açısından yüzde 20, emekliler açısından yüzde 10 bir katkı payı getirildi.

Yine emekli maaşlarının hesaplanmasında ve emekli maaş zammı ile ilgili hak kaybı söz konusu. Eskiden, yani yasa çıkmadan önce, 5000 gün prim karşılığında yüzde 60 üzerinden emekli aylığı bağlanıyordu. Şimdi 3600 günlük primin karşılığı yüzde 35, ondan sonra kademeli bir oran arttırılması var. Yani 5000 günü doldurduğunuz takdirde size emekli maaşı olarak yüzde 42.8 oranında bir aylık bağlanması sözkonusu olacak. Halbuki eski yasada bu oran yüzde 60'tı.

Bu aylıkların hesaplanması sırasında, TÜFE'ye yani Tüketici Fiyat Endeksine ve Gayri Safi Yurtiçi Hasılanın gelişme hızına bağlantılı olarak karmaşık bir sistem getiriliyor.

Bu karmaşık sistem belki de emekli maaşının düşüklüğünü gizlemek için ortaya konulan yeni bir sistem. Çünkü, yeni yasada, "emekli olacaklara bağlanacak aylık, tüm sigortalılık süresini kapsayan eski sisteme göre hesaplanan aylık seviyesinin altında kalırsa aradaki fark kadar yükseltilecek" diyor. Yasaya böyle bir geçici madde kondu.

Halen mevcut işçi emeklilerinin 2000 yılından itibaren maaşlarındaki aylık artış aylık enflasyona göre olacak, yani yüzde 3, yüzde 5 neyse. Memurlara ise, henüz Personel Kanunu'nda ciddi bir değişiklik yapılmadığı için 2000 yılının ilk altı ayı için %15'lik bir artış yapılacak. Dolayısıyla 6 aylık dönem içerisinde memurlara yapılan zam, işçi emeklilerine yapılan zamdan daha fazla olursa, yani işçi emeklilerinin almış olduğu zam artışı daha düşük kalırsa, yine Bakanlar Kurulu o kadar oranda attırmaya yetkili. Bu da, bir anlamda emekli maaşının bir miktar düşük olabileceğini gösteriyor.

Primi esas kazanç yükseltiliyor. Bu durum, kaçak sigortalılığı teşvik edebilir.

İşsizlik sigortası getirildi. Sanırım Sayın KILIÇDAROĞLU daha detaylı bahsedecek. İşsizlik sigortasında yetersizlikler söz

konusu. Mesela İş Kanunun 17/2, yani harcırah tazminatsız fesih maddesi gereğince işten çıkarılırsanız işsizlik sigortası ödenmeyecek. Yani, hem işten çıkarılıyorsunuz hem de işsizlik sigortası ödenmeyecek. Kıdem tazminatı almıyorsunuz, maaşınızdan işsizlik sigortasına prim kesiliyor, fakat işsizlik sigortasından yararlanamıyorsunuz.

Keza işsizlik sigortası ödeneği şu an 60-65 milyon civarında olan asgari ücret düzeyini geçmeyecek. Ücretiniz yüksek dahi olsa işsizlik sigortası olarak size ödenecek aylık miktarı asgari ücreti geçmeyecek.

Zorunlu tasarrufun akibeti belli değil. Sevgili Hocam OYAN bu konuların üzerinde çok duruyor. Yasada yüzde 2 ve 3 olarak zorunlu tasarrufa kesilen miktarlar, 2000 Haziranından itibaren işsizlik sigortasına aktarılacak, ama zorunlu tasarrufta kalan miktar ne olacak? Bu anlamda tabii birşey olacağı yok; ama sanıyorum zaman içerisinde bunun da eritileceği ve akibetinin ne olacağı şüphe ile karşılanıyor. Sayın OYAN da bu konudan söz edecekler. İş güvencesi yok. 158 sayılı ILO Sözleşmesini Meclis onaylamasına rağmen bu konuda bir şey yok, devlet katkısı yok.

Hükümet bir ara yetimlerin maaşını bile elinden almak istedi. Yetim maaşı alanlar, olsa olsa 50-60 bin, bilemediniz 100 bin insan efendim. Babasından, annesinden yetim aylığı alıyor. *"Kendisi aylık alır, ikincisini alamaz"* diye 50 milyon liraya 60 milyon liraya dahi el konmak istendi. Yine başlangıçta Sayın KILIÇDAROĞLU, bu konuda kamuoyunun dikkatini çekmişti. Daha sonra ben ve diğer arkadaşlar bu yetimlerin maaşlarının gasp edileceği yönünde haberler yaptık, televizyonda konuşma yaptık. Hükümet bu yasada, yetimlerin hak gasbını bir ölçüde geri çekmiş oldu.

Şimdi hükümetin amacı ne? Yine Sayın KARABAY bahsettiler. Aslında hükümetin amacı, emeklilik yaşını yükseltmek suretiyle pratikte fiili olarak emeklilik hizmetini ortadan kaldırmak. Nasıl bir yol izleyerek kaldıracak? Biraz önce söyledim; 40 yıl insanlar çalışacaklar, işten çıkarmalar var, işsizlik sözkonusu, greve

giderseniz greve gittiğiniz günler sigortalılık süresinden sayılmıyor. Çalışanlar açısından bir sürü ciddi handikaplar var. Dolayısıyla, ister kamu kesiminde (kamudakiler de özelleşiyor ya) ister özel sektörde çalışın, sizin 60 yaşına kadar bu emeklilik süresini, 7000 işgününü, tamamlamanız mümkün değil.

O zaman ne yapacaksınız? O zaman, işverenle anlaşacaksınız. İşveren, "ben seni sigortasız çalıştırayım, gerekirse sana hastalık sigortası, emeklilik sigortası, yaşlılık aylığı için seçilen prim miktarını, senin ücretine ekleyeyim. Sen istersen özel sağlık kuruluşuna üye ol, özel emekliliğe git". Dolayısıyla emeklilik hizmetinin ortadan kaldırılması daha baştan amaçlanıyor. Yine burada özel sağlık, özel emeklilik sistemlerinin teşviki sözkonusu. Nitekim, Bakan bireysel emekliliğin teşvik edilmesiyle ilgili bir yasal düzenlemenin yapılacağını açıkladı.

Sayın izleyiciler, sosyal güvenlik fonları ciddi bir miktar. Yani SSK'nın gelirleri oldukça fazla. SSK'nın gelirleri 1998 yılı itibariyle 2 katrilyondu. Şimdi sanıyorum 3 katrilyona geldi. Yani 7,5- 8 milyar dolar oldu. Dolayısıyla insan *"SSK'nın, sosyal güvenliğin üzerine bu kadar yüklenmenin gerisinde, acaba bu sosyal güvenlik fonlarına bir şekilde el koymak, bu fonların özel sermayeye çeşitli kanallarla aktarılması sözkonusu olamaz mı?"* diye düşünmeden edemiyor. Çünkü, bu çok ciddi bir miktar.

Sağlık hizmetlerinin de piyasa koşullarına göre terk edilmesi, hastanelerin SSK'dan ayrılması, sağlık işletmesi haline gelmesi, kar amacıyla çalışması ve dolayısıyla temel insan hakkı olan sağlık hizmetinin bir anlamda piyasa koşullarının, özel sektörün kar mantığı ile baktığı bir noktaya gelmesi de düşünülen, amaçlanan konulardan bir tanesi.

Sosyal güvenlik tek çatı altında toplanmak isteniyor. Emekli Sandığı, Bağ-Kur ve SSK'nın tek çatı altında toplanması, amaçlanıyor.

Tek çatı altında topladığımız zaman veya çeşitli kurumları birleştirdiğimiz zaman aslında ne yapıyoruz? En asgari düzeyde kim varsa o asgari düzeyde bir eşitlik sağlıyoruz. Yani biz diyelim ki Emekli Sandığındaki memurlarının emekli aylıkları biraz daha yüksek veya kısmen Devlet Hastanelerindeki hizmet biraz daha iyi. SSK'lının, Bağ-Kur'lunun emekli maaşları daha düşük ve sağlık hizmetlerinden yararlanma olanakları da daha alt düzeyde. Tek çatı altında birleştirdiğimiz zaman, sigorta hizmetlerini de şu anda en kötü durumda olan Bağ-Kur düzeyine indireceksiniz demektir.

Zorunlu tasarrufun bir şekilde eritilmesi de bu Hükümetin amaçlarından bir tanesi.

Peki Hükümet bunu durduk yerde mi yaptı? Kamuoyunun yakından bildiği gibi IMF ve Dünya Bankasının yaklaşımı çerçevesinde böyle bir organizasyona gittiği hepimizin malumu. Ama, daha somut olarak size ifade etmem gerekirse, 1998 yılında, o zamanki Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın ÇAĞAN'a IMF Direktörü Marten Hardy'nin yazdığı bir mektup var. 11 Mayıs 1998 tarihli mektup.

Mektupda diyor ki IMF Türkiye Direktörü, *"Halen çalışanlar için asgari emeklilik yaşı, 5 yıllık geçiş süresi içinde, tedrici olarak 58-60'a yükseltilmelidir."* IMF'nin bu direktifini Hükümet yerine getirmiştir. *"SSK için prime esas kazanç da asgari ücretin 5 katına yükseltilmeli."* Bu da 3 katına kadar yükseltildi, beş katına kadar artırmak için hükümete yetki verildi. *"Emekliliğine 10 yıldan fazla kalanlar için maaş bağlanmasında esas alınacak süre tüm çalışma süresine çıkarılmalıdır."*

Bundan sonra sigortalıların emekli olması için tüm çalışma süresi dikkate alınacak. IMF'nin bu direktifi de yerine getirildi. Yine bir madde, *"emekli maaşlarında artış, memur maaşlarındaki gerçek artış yerine tüketici fiyat endeksindeki değişikliklerle sınırlandırılmalıdır."* IMF'nin bu talebine de uyuldu. *"Sosyal yardım zammı da 4.690.000.-TL olarak donduruldu."* Demek ki IMF'nin dedikleri aynen yerine getirildi. Bakan arasıra, *"Nereden*

çıktı? diyor, İşte buyurun IMF'nin mektubu; İngilizcesi de arkadadır. Bu mektup, sadece bugünkü Hükümete değil tabii. Daha önceki Hükümetlere de ciddi uyarılar ve telkinler yapıldı. Bu mektuptaki talepler şimdi yerine getirildi.

Sayın DİSK Genel Başkanı burada, Kamu-Sen Genel Başkanı burada, sendikacılarımız burada. O açıdan bu mektubun çok dikkat çekici bir bölümü daha var, müsadenizle okumak istiyorum... Martin Hardy, bu sosyal güvenlikle ilgili sıraladığı taleplerin dışında, diyor ki, *"ayrıca uluslararası deneyim, İspanya'da da olduğu gibi göstermiştir ki, işsizlik sigortası kıdem tazminatı ile ilişkilendirilmişse elde edilecek toplam gelir kişinin önceki ücretinin üzerinde bir düzeye gelebilir. Bu da kişiyi çalıştırmamaya teşvik eder. Dolayısıyla sigorta sisteminin maliyetlerini arttırır. Sonuç olarak öneriler işsizlik sigortası projesinin herhangi bir şekilde uygulanması durumunda işsizlik sigortası ödemeleri işçilerin kıdem tazminatının bitirildiği tarihten itibaren yapılmalıdır."* Yani bir anlamda kıdem tazminatının da işsizlik sigortası ile ilişkilendirilmek suretiyle giderek ortadan kaldırılması amaçlanıyor. Zaten Sayın DİSK Genel Başkanı, kıdem tazminatının işsizlik sigortası ile ilişkilendirilmesini ve bu çerçevede kıdem tazminatının işsizlik sigortası, iş güvencesi ve bu bağlamda da tasfiyesini kendileri de ifade ediyorlar. Bu anlamda ben kendilerine bu konuyu bir kez daha hatırlatmış oldum.

Sosyal güvenlikteki bu uygulamalar sadece bizim ülkemize özgü değil. Bu aslında 1980'lerden sonra uluslararası sermayenin, çok uluslu sermayenin, uluslar ötesi sermayenin, bir anlamda yeni dünya düzeni dediğimiz bir anlayışın, yaklaşımın bir ürünü. Çünkü, kapitalist sistem krize girince yapacağı ilk iş emeğe yüklenmek oluyor. Dolayısıyla, yeni dünya düzeni, karlarını daha fazla arttırmak, maliyetlerini daha da düşürmek için 3 ana noktada saldırıya geçti.

Bu saldırılardan *bir tanesi,* emeğe dönük. Yani emeğin asgari ücretidir, kıdem tazminatıdır; emeğe kolaylık sağlayan, emeğin hakkını gözeten düzenlemelerin aşağı çekilmesi, tasfiye edilmesidir.

İkincisi, sosyal devlete bir saldırı sözkonu. *Üçüncüsü,* ulus devletine bir saldırı sözkonusu.

Şimdi bizim konumuz sosyal devlete saldırı olduğu için burada amaç biraz önce söylediğim gibi sosyal güvenlik harcamalarının azaltılması yönünde bir yaklaşım, ideolojik bir yaklaşımdır. Aynı zamanda, ciddi olarak basın ve medya da buna alet oluyor, bir anlamda sermayenin bu görüşünü çeşitli kanallarla, televizyonla, basın araçlarıyla, diğer örgütlerin açıklamalarıyla kamuoyuna duyurmaya çalışıyor. Aslında sosyal devlete saldırının diğer bir amacı da devlet katkısını ortadan kaldırmak suretiyle sosyal sigorta kurumlarını sadece sigorta katkılarıyla yaşayan ve kâr amacı güden ve ona göre işleyen kuruluşlar haline dönüştürmek. Sosyal devlete saldırının diğer önemli bir amacı da, toplumsal dayanışmayı zayıflatmak.

Sosyal Sigortalar Kurumu öyle bir kurum ki, siz çalışıyorsunuz, prim kesiliyor, birikiyor. Çocuğunuz, anneniz, babanız ve kuşaktan kuşağa geçen bir hizmet sözkonusu ve bir anlamda toplumsal dayanışma sözkonusu. Bu toplumsal dayanışmayı sabote etmek ve dolayısıyla, *"her koyun kendi bacağından asılır"* mantığıyla sigortalı kişiyi müşteri gibi görmek ve bireysel sigorta anlayışını yerleştirmek amacını taşıyor. Esas ideolojik bir amaç da bu. Batıda'da, yani gelişmiş kapitalist ülkelerde dahi sosyal güvenlik harcamalarının kısıtlanması yönünde uluslararası sermaye örgütlerinin ciddi bir girişimi var.

Son olarak, Almanya'dan örnek vermek istiyorum. Almanya'da biliyorsunuz Sosyal Demokrat Parti iktidara geldi. Bu Sosyal Demokrat Partinin eski Başkanlarından Oscar La Fontaine Maliye Bakanı idi. İşverenlerle çatıştı ve Schröder Hükümetinden ayrıldı. Alman Başbakanı Schröder'e takılan bir ad var: *"patronların yoldaşı"*. Çalışanların yoldaşı değil de patronların yoldaşı diyorlar. Ve o da sosyal demokrat olmasına rağmen sermaye kesiminin taleplerine dönük girişimlerde bulununca La Fontaine *"Yürek Solda Atar"* isimli bir kitap yazmış. "Yürek Solda Atar" isimli kitabında La

Fontaine diyor ki, *"İşveren sırtından 8 milyar Marklık vergi yükünü kaldıran Schröder emekli maaşlarının düşürülmesini amaçlıyor. Yani seçmenimize ihanet ediyor."* Almanya'da bile gelişmiş bir kapitalist ülkede bile ne yapılıyor? İşverenlerin vergi yükü azaltılıyor. Ve amaç ne? Emekli maaşlarını düşürmek.

Bizde de biliyorsunuz bir ara Vergi Yasası çıktı. Sözüm ona vergi toplanmaya kalktı. Fakat, büyük ortağı sol parti tırnak içinde sol parti, olan bir Hükümet ne yaptı? İşverenlere dönük olarak bu Vergi Yasasında rötüşları yaptı. Yani, burada da esas amaç, ister Batı ister Doğu hangi ülke olursa olsun sosyal güvenlik harcamalarını azaltmak, bunun yerine işverenlerin yükünü hafifletmek. Aslında işverenlerden vergi alınmıyor, Hocamın da daha önce yaptığı çalışmalar var, işveren vergisini ödese, ücretli kadar vergi ödese, bütçede açık olmayacak, bütçede açık olmayınca sosyal güvenlik açığı gibi bir kavram olmayacak. Ama bu hükümetler sermaye yanlısı hükümetler olduğu için, bu çerçevedeki yaklaşımlarıyla yükü sosyal devlete, emeğe ve çalışanların sırtına yüklemeye çalışıyorlar.

Öte yandan, bütçedeki sosyal güvenlik payına baktığımız zaman giderek bunun düştüğünü görüyoruz. 1997 bütçesinde sosyal güvenliğe, yani SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığına ayrılan pay bütçenin yüzde 9,7'si. 1998'de bu pay 9,5'e düşüyor, 1999'da 8,7'ye düşüyor. Şimdi 2000 bütçesinde bu pay 7,7'ye düşecek. Bütçe, 2000 bütçesi 46,9 katrilyon lira. Bunun, ancak 3,6 katrilyonu sosyal güvenliğe, 3 sosyal güvenlik kuruluşuna ayrılacak; yani, aktarma yapılacak. Bunun payına baktığımız zaman yüzde 7,7. Yani, yüzde 10'lardan 7,7'ye kadar düşmüş. Peki kaç kişi yararlanıyor bundan? Sosyal güvenlik kurumuna bağlı insanların sayısı 55 milyon. Neredeyse nüfusumuzun çok az bir kısmı kapsam dışında.

Ama, öte yandan, faize baktığımız zaman 2000 bütçesinde faiz kesimine ayrılan pay 21.1. katrilyon; yani, bütçenin yüzde 45'i. Yüzde 45'ini 37 aileye ayırıyorsunuz, ama öbür taraftan 55 milyon insana ancak yüzde 7.7.'yi ayırıyorsunuz

GSMH açısından baktığımız zaman, yani milli gelir açısından baktığımız zaman da Türkiye'de milli gelirin sadece yüzde 5'i sosyal güvenliğe ayrılıyor. Yani bu yüzde 5'e, açık diye ifade edilen miktar da dahil. Ama Batı ülkelerine baktığımız zaman, sayın Hocam zaman zaman gündeme getiriyor, yüzde 19 ile yüzde 35 arasında değişiyor. Komşumuz Yunanistan bile GSMH'nın yüzde 16,8'ini sosyal güvenliğe ayrılıyor. Zaman zaman örnek gösterilen Şili'de bile bu oran yüzde 6.5.

Aslında bu yasa ile açığı kapatacağız falan filan deniliyor ama yaşı yükseltmemize rağmen, Çalışma Bakanlığı'nın kendi projeksiyonuna göre 2020 yılında GSMH yüzde 4.8'i açık olacak. 2050 yılında 9.4'ü açık olacak, hatta açık dememek lazım. Çünkü devlet, sosyal devlet olarak yapması gereken katkıya açık diyor.

OECD ülkelerindeki gibi yüzde 19'ları, İsveç'teki gibi yüzde 37'leri bir tarafa bırakın, bugün Türkiye'nin GSMH'ndan yüzde 10 ayırsanız, 9 katrilyon lira parayı 3 sosyal güvenlik kurumuna vermeniz lazım. Türkiye'nin milli geliri 204 milyar dolar, yani aşağı yukarı 90 katrilyon-100 katrilyon civarında. Yani onun, 2000 yılı için söylüyorum, siz yüzde 10'unu ayırsanız 10 katrilyonu ayırmanız lazım. Bunu ayırmıyorsunuz, 2000 bütçesinde 3.6 katrilyon ayırıyorsunuz ve bunu da fazla diye ifade ediyorsunuz.

Bu süreç içerisinde sendikalar ne yaptı? Sayın DİSK Genel Başkanı ifade ettiler. Türkiye'de ilk defa 15 tane emek örgütünün bir araya geldiği bir mücadele süreci izledik ve bu emek platformu 24 Temmuz'da yaptığı büyük mitingle belli bir karşı koyuş yaptı, ama yine Sayın Başkan da ifade etti, bir takım sendikaların, tabii Türk-İş'i de belirtmek lazım, Türk-İş Genel Başkanı ve yönetiminin zaman zaman zigzaglı tutumları -hatta kendi örgütünden 9 sendikanın da karşı tavrı- gündeme gelmiştir. Sonuçta bu birlikteliği olumsuz olarak etkiledi. Ama sanıyorum, bu mücadele uzun soluklu bir mücadele. Uzun mücadele olduğu için sosyal güvenliğe olan saldırılar bitmedi.

Paneli izleyenler

Biraz önce ifade ettiğim hastanelerin özelleştirilmesi, sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesi, sağlık işletmelerine dönüştürülmesi, ondan sonra bireysel emeklilik meselesi yine özelleştirmeler, kıdem tazminatının sınırlandırılması gibi emeğe yönelik çok ciddi saldırılar var.

Artık emek platformu, bu geçirdiğimiz süreci de dikkate alarak, aynı hataları yapmadan, daha mücadeleci bir tutum izleyebilir. Bu gerçekten mücadeleyi gerektiriyor ve Fransa'da 1994-1995'lerde Alain Juppe Hükümeti de sosyal güvenlik reformu adı altında sosyal güvenlik haklarının sınırlandırılması, emeklilik haklarının sınırlandırılması yönünde ciddi bir kampanya başlatmıştı. Fransız sendikaları buna karşı koymuşlardır. Fransa'daki sendikalaşma oranı yüzde 9'lardadır, yani düşüktür, fakat Fransız toplumunun belki bir devrimci geleneği sendikaların bu mücadelesine destek verdi ve 1994 ve 1995'te büyük grevler oldu, hayat felce uğradı. Hükümet diretti, ama sonuç itibariyle, sanıyorum 98'de yapılan seçimlerde Alain Juppe iktidardan düştü. Yani bir anlamda sosyal güvenlikteki bu tavrı Hükümetinin düşmesine neden oldu; sendikalar çok ciddi uzun soluklu mücadele verdiler. Onun için sosyal güvenlikle oynamak tehlikelidir, diyorum.

Sözlerimi bitirirken. DİSK Genel Başkanının sonsöz olarak ifade ettiği gibi, bu mesele son derece ciddi bir meseledir. İtalya'da da Berlusconi Hükümeti 1994 yılında emeklilerin haklarıyla oynamak istedi, 2 milyon İtalyan emeklisi, işçisi Roma'da toplandı ve bir miting yaptılar. Daha sonra İtalyan sendikalarının bu mücadele süreci gelişti ve Berlusconi yolsuzlukla birlikte iktidardan düştü. Biraz önce de ifade ettim, Juppe de emeklilik haklarına ve sosyal güvenlik haklarına belli bir saldırı yöneltmek istemişti; on da iktidardan düştü.Onun için bu konuda çok dikkatli olunmasını ve çalışanların sosyal güvenliğe saldırıda bulunan hükümetlerden yeri ve zamanı geldiğinde hesap sorduklarını yakın tarih gösteriyor. Dilerim böyle olur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın ÖZSEVER'e çok teşekkür ediyorum. Aslında tabii önceden bir süre sınırlaması koymadık 15,30'da oturumu bitirmek istiyorum ve fazla zaman kaybına yol açmamak için ben de özetlemeyi en sona bırakıyorum. Şimdi söz sırası Kemal KILIÇDAROĞLU dostumuzun. Kendisini tanıyoruz, tanıtmamıza gerek yok. Buyurun sayın KILIÇDAROĞLU.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (SSK Genel Müdürü) - Teşekkürler sayın Başkan. Benden başka, sanırım iki konuşmacı var. O nedenle sadece can alıcı noktalara değinip sözlerimi bitireceğim.

Bu Yasa, öncelikle şunu ifade edeyim, Türk sosyal güvenlik sistemine işsizlik sigortasını getirmesiyle önem taşıyor. Çünkü, işsizlik sigortasının gelmesi konusunda Türkiye uluslararası alanda 1971 yılında taahhütte bulunmuştur. Türkiye, 102 sayılı Sözleşme ile 9 ayrı dalda sigorta, sosyal güvenlik hizmeti sunmanın garantisini veriyordu. Bunlardan 7'si uygulanıyordu, "işsizlik sigortası" ve "aile yardımı" uygulanmıyordu. 2000'in Haziranında işsizlik sigortasını uygulamaya başlayacağız. Bakalım aile yardımlarının sırası ne zaman gelecek?

Şimdi, işsizlik sigortası üzerinde özellikle duracağım. Kalan süre olursa, sayın Başkan izin verirse, diğer konulara değineceğim. Şimdi işsizlik sigortasının bir özelliği daha var. Devlet bir sosyal güvenlik dalına doğrudan katkı yapmayı bu Yasayla getirmiş oluyor. Yani işçiden yüzde 2, işverenden yüzde 3, devlet de yüzde 2 oranında işsizlik sigortasına katkıda bulunuyor. Diğer hiçbir sigorta dalında devletin bu bağlamda, bu şekilde bir katkısı sözkonusu değil. Bu durum, sosyal güvenlik alanında olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Bunlar işsizlik sigortasının olumlu yanları.

İşsizlik Sigortası Fonunda bir yılda toplanan para en kötü olasılıkla 500 trilyon lira olacak. Şimdi 500 trilyon lirayı nasıl yöneteceğiz. Gelelim *"işsizlik sigortası fonu"*na. Yasaya göre işsizlik sigortası fonunu şöyle yöneteceğiz. Yönetimine 4 kişi atıyoruz. Birincisi Hazineden sorumlu Devlet Bakanının atayacağı bir kişi. Bu kişi büyük bir olasılıkla seçimleri kaybedip, daha sonra

da bir yerde görev bekleyen birisi olacaktır. İkincisi Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun atayacağı bir üyedir. Bu üye de büyük bir olasılıkla ilkokul mezunu, bir sendikanın başkanı olacaktır. Bir üçüncüsü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının yapacağı atama. Bu da tıpkı Hazineden Sorumlu Bakanın yaptığı gibi seçimleri kaybetmiş bir yurttaşımız olacaktır. Bir üyeyi de İşveren Sendikaları Konfederasyonu belirleyecektir. Bu da büyük bir olasılıkla avukat olacaktır. Çünkü genellikle avukat atarlar işveren sendikaları.

Şimdi 500 trilyonluk bir fonu bu 4 kişi yönetecek. Bu kişilerin böylesine büyük bir fonu sağlıklı yöneteceklerine inanmıyorum. İstiyorum ki, ben yanılayım. İstiyorum ki, yapılacak atamalarda fon yönetimi konusunda deneyim kazanmış 4 kişi olsun.

Şimdi, bir diğer açıdan olaya bakalım. Yasaya göre, İşsizlik Sigortası Daire Başkanlığı, İş ve İşçi Bulma Kurumu bünyesinde kurulacak, ama bu sistemin içinde İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürü'nün yeri olmayacak. Niçin yeri yok anlamak mümkün değil. Eğer sayın Bakan seçimi kaybetmiş birisini değil de, İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürünü fon yönetimine atarsa o zaman büyük bir ihtimalle İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürü işsizlik sigortası fonunun başkanı olacak.

Bu konudaki bir diğer açmaz da şu. 500 trilyonluk bu fonun faiz garantisi yok, değerli arkadaşlarım. Her ne kadar Yasa, bu fonun en iyi şekilde değerlendirilmesini öngörüyorsa da, bu husus sağlıklı düzenlenmemiştir. 1945'ten gelen 4792 sayılı SSK Yasasında da aynı ilkeler var. Peki, sonuca baktığımızda, nasıl bir tabloyla karşılaşıyoruz? SSK'nın fonları gerçekten iyi değerlendirildi mi? Hayır. Nerede şu anda SSK'nın birikimleri? SSK'nın birikimleri şu anda Ziraat Bankasında faizsiz hesapta yatıyor. Dolayısıyla bu paranın da yarın aynı akibeti yaşayacağını hep beraber göreceğiz. Yani 500 trilyonluk bir kaynak sıfır faizle değerlendirilmiş olacak.

Şimdi gelelim bir diğer konuya değerli arkadaşlar. Bu 500 trilyonluk kaynağın asgari faiz garantisi olmadığını söyledim. Nedir

asgari faiz garantisi ? Şimdi bu fonun yönetiminin benim söylediğim şekliyle oluştuğunu düşünün. Yarın bir bankanın genel müdürü diyecek ki, bizim bankaya bir 10 trilyon aktarın ben size faiz vereceğim. Öbürü diyecek, bana aktarın, ben de faiz vereceğim. Peki, asgari faiz garantisi var mı? Hayır. Banka isterse yüzde 50 faizle de değerlendirilebilir. Oysa bizim önerimiz şuydu: Devlet tahvili, hazine bonosuna, devlet yüzde kaç faiz ödüyorsa, bu fonun değerlendirilmesinde de asgari bu faiz oranı esas alınmalıydı. Eğer, Devlet yüzde 107'den borçlanıyorsa, bunun da faiz oranı en az yüzde 107 olmalıydı. Yani işçiden işverenden kesilen bu primler en azından bu faizlerle değerlendirilmeliydi.

Yine geliyoruz bu sistemin bir başka çarpıklığına. Şimdi değerli arkadaşlarım; primleri SSK Genel Müdürlüğü toplayacak. Böyle olması da son derece doğal. Eğer işveren, işçinin payıyla beraber, işsizlik sigortası primini ödemezse SSK Genel Müdürlüğü 6183 sayılı Yasaya göre aylık yüzde 12 faiz tahakkuk ettirecek. Çok güzel. Peki Devletin yüzde 2 payı Fona nasıl yatacak? İş ve İşçi Bulma Kurumu bir yazı yazacak. Diyecek ki, şu kadar alacağım var bana gönder. Peki Devlet göndermezse ne olacak? Hiçbirşey. Peki Devlet bu parayı gönerecek mi? Hayır göndermeyecektir. Niçin göndermeyecektir? Şimdi siz kendinizi Hazineden sorumlu Bakan yerine koyun. Yüzde 120'den mi borçlanırsınız, sıfır faizli kaynak mı kullanırsınız? Sıfır faizli para daha iyi değil mi? Daha iyi. Bu da aynen söylediğim şekliyle kullanılacak. Fazla değil, 2000'in Haziranından sonra biz bu gerçeği hep beraber göreceğiz.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, işsizlik sigortasıyla ilgili bir konuya daha değineyim. İşsizlik sigortasının tanımlar maddesinde şöyle bir belirleme var. Belirleme enteresan. İşsizlik Sigortası Fonundan yararlanmak için Yasaya göre, *"...Bir işyerinde çalışırken, herhangi bir kasıt ve kusuru olmaksızın işini kaybeden sigortalı işsizlik sigortasından yararlanır."* Kasıt ve kusur. *"Kasıt"*ı anladık da değerli arkadaşlar *"kusur"* ne? Bir kusurunuz var, 10 dakika işe geç geldiniz, işinize son verildi ve siz işsizlik sigortası ödeneğinden yararlanamayacaksınız. Böyle bir sigorta olur mu? Siz sosyal

devletim diye işsizlik sigortasını getireceksiniz, sosyal devlet olmanın gereğini yerine getireceksiniz, ama *"kusur"* sözcüğünün arkasında bir anlamda bu sistemi çalıştırmamaya özen göstereceksiniz.

Değerli arkadaşlarım, bu Yasanın getirdiği düzenlemelerden bir dişğeri de şu: Yasaya göre, emekli maaşlarının hesabında sigortalının tüm çalışma yaşamı dikkate alınarak hesaplanacak. Bana göre son derece güzel bir uygulama. Çünkü, özellikle SSK mevcut uygulamalardan büyük zarar görüyordu. Başlangıçta herkes asgari ücretten gösteriliyor, emekli maaşlarının bağlanmasına esas alınması gereken sürede de primler tavandan ödeniyordu. O zaman SSK, hakkı olmadığı halde kişiye daha yüksek bir bedel ödüyordu. Bu uygulama bu Yasayla kaldırılıyor.Güzel bir uygulama.

Ayrıca bu süre içinde prime esas kazanç enflasyon oranı dikkate alınarak değerlendiriliyor. Bu da güzel bir uygulama. Artı, birşey daha getiriliyor. Deniliyor ki, kişinin çalışma yaşamı süresince milli gelirde artış varsa, örneğin yüzde 2, yüzde 3, ben bu artıştan da kişiye pay vereceğim. O da çok güzel. Ama, siz maaşı aldıktan sonra, maaşınız bu şekilde bağlandıktan sonra milli gelir artışından emekliye pay verilmeyecek. Şimdi bu ne demektir? Bunun Türkçesi şu değerli arkadaşlar. Ben emekliyi emekli olduğu tarihteki gelire mahkum ediyorum. Ülkede milli gelir artışı olmuşsa, bundan emekliye pay vermeyeceğim, demektir. Bu alıteriyle çalışıp yıllar yılı ulusal gelirin artışına katkıda bulunmuş bir insana yapılmış en büyük bir haksızlıktır.

Değerli arkadaşlarım, biliyorsunuz Türkiye'de kayıtdışı istihdam çok yaygın. Hep şikâyet ederiz, bunun önlenmesi lazım deriz. Sayın Bakan televizyona çıkıp çapraz denetimlerden vesairelerden söz ediyor. Önce size, o söz ettiği konuları anlatayım. Sayın Bakan diyor ki, kayıtdışı istihdamla mücadele ediyoruz. Bir taraftan işveren işçiyi 30 gün üzerinden bildirecek, beyan edecek. İkinci olarak, işçi de kendisini sigortaya bildirecek ben falan işyerinde çalışıyorum, diye. Böylece çapraz denetim gelmiş olacak.

Sayın Bakanın anlatımlarında iki önemli açmazımız var değerli arkadaşlarım. 30 gün üzerinden çalışma... Güzel. Ben, işverenim, işçiyi 30 gün üzerinden göstermediğim zaman, gerekçelerini bildireceğim; ama, yasada çok enteresan bir hüküm var. Diyor ki, bu 30 günün altında beyan edilen işçilerle ilgili işverenin gösterdiği gerekçeyi Kurum kabul etmezse, 30 gün üzerinden resen prim tahakkuk edecektir. Osmanlı padişahlarına verilmeyen yetki, SSK Genel Müdürlüğüne veriliyor. *"Kurum kabul etmezse"* diye bir şey olmaz değerli arkadaşlarım. Yasalar, objektif hukuk belgeleridir. Yasalar, uygulamada sorun yaratsın diye çıkarılmaz. Tam aksine toplumu düzenleyen kurallar getirir. Bu açıdan bakıldığında, getirilen yasa hükmü yanlıştır. Kurumun neyi kabul edip neyi kabul etmeyeceğinin bir yönetmelikle belirlenmesini yasa öngörüyor. Yönetmelik nedir? Yönetmelik, bir bakanın iki dudağı arasındaki hukukî metindir. Bugün böyledir yönetmelik, yarın değişir. Hatta, daha enteresan bir uygulama olacaktır; aynı ilde, birden fazla sigorta müdürlüğü varsa, bu müdürlükler farklı uygulamalar yapacaklardır. Belki hiçbirisi kabul etmeyecektir. Ya da Kurum yetkilisi, *"Başımı niye belaya sokayım? Git, itiraz et, yargıya git, yarın müfettiş gelir, bir de bu konudan ötürü başım belaya girmesin"* diyecektir. Bunlar, sistemde ciddî aksaklıklar yaratacak düzenlemelerdir.

Gelelim işçi cephesine. Çapraz denetim deniliyor. İşçi de kendisini SSK'ya bildirecek, ben falan işyerinde çalışıyorum diye. Baktığınız zaman gayet güzel. Peki, işçi bildirmezse ne olacak? Hiçbir şey olmayacak. Yaptırımı var mı? Yok. Peki, işçi cesaret edip kendisini bildirdi; *"Ben falan işyerinde çalıştım"* diye, işveren de bunu aldı, ertesi gün kapının önüne koydu, "Kusura bakma, sen daha şimdiden beni ihbar etmeye başladın, ben seni burada tutmam..." dedi. Ne olacak? Hiçbir şey. İşçinin iş güvencesi var mı? Hayır. O zaman, bu yasa niçin getirildi? Bu düzenleme niçin getirildi? Sadece göstermelik olsun, diye getirildi. Çünkü, göstermelik olmanın dışında, bu düzenlemelerin, hiçbir anlamı yok.

Değerli arkadaşlarım, yine bu Yasa, işçi emeklileri arasındaki maaş farklılıklarını giderebilirdi. Ama, maalesef reform(!)da bu gözardı edildi. Oysa, bu konuda hazırlanmış tasarılar vardı.

Bu Yasa sendikalaşmayı özendirmiyor. Oysa biz, hep örgütlü toplum olmaktan, sivil toplum örgütlerinin güçlenmesinden söz ederiz. Çok sesli olmamız gerektiği ısrarla söylenir. Ama, ne hikmetse, 1980'den bu yana, sendikalaşma kan kaybediyor. *"Sosyal güvenlik sisteminde reform yapıyorum"* diye ortaya atılan veya çıkarılan bir Yasada, sendikalaşmayı özendirecek hiçbir hükme yer vermezseniz reformdan söz edemezsiniz.

Son olarak bir gariplikten bahsedip sözlerimi bitireyim: Biliyorsunuz, bu Yasanın –salonda aramızdaki arkadaşların çoğu bilirler- tıpkı vergi yasalarında olduğu gibi, uzun bir ismi var; ama, bu yasa, vergi yasalarından biraz değişik; çünkü, yasanın ismi *"İşsizlik Sigortası Kanunu"*. Parantez içinde de, bir sürü kanundaki değişiklikten bahsediyor. Yarın, işsizlik sigortası kitabı çıkacaktır, İşsizlik Sigortası Kanunu diye. Ama, bu kanunun 1 inci maddesi 46'dan başlıyor; çünkü, ilk maddeleri başka kanunlara ait. 46 ncı maddeden başlayan bir İşsizlik Sigortası Kanununu Türkiye Cumhuriyeti hukuk sistemine bir garabet olarak armağan ediyor bu Yasa. Böyle bir şey olur mu? Olmaz. Çünkü, 1 inci maddesi 506'la ilgili, oraya eklenecek. İkinci madde yine oraya eklenecek, bir başka maddesi Emekli Sandığı Kanununa eklenecek; ama, İşsizlik Sigortası Kanunu, madde 46 diye başlayacak! Yasa, yasa çıkarma tekniğine aykırı

Yine bu Yasayla atlanan bir şey daha var: Kıdem tazminatı. İşçilere, emeklilik hakkından önce de kıdem tazminatı hakkı sağlanıyor; ama, bu yapılırken, sadece 1475 sayılı Yasa dikkate alınmış, ama Deniz – İş Kanunu atlanmış. Dolayısıyla, Deniz – İş Kanununa tabi olanlar, ancak 58 – 60 yaşını doldurduklarında kıdem tazminatlarını alacaklar, diğerleri biraz daha erken alacak. Böylece, bir reform yasasıyla (!) çifte standart yaratmış oluyoruz.

Ben, sözlerimi bağlarken, hepinize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Kılıçdaroğlu dostumuza çok teşekkür ediyoruz.

Değerli konuklar, dikkat ettiyseniz, panelimizde ikinci konuşmacı Sayın Bülent PİRLER idi; ama, kendileri panelimize 10 dakika geç kaldıkları için, ben, kendilerinin konuşmalarını en sona bırakıyorum

Değerli gazeteci arkadaşımızı ve değerli bürokrat dostumuzu dinledik. Bundan sonra da, taraflara söz vereceğim.

Şimdi söz sırası Prof. Dr. Sayın Oğuz OYAN Hocamda.

Kendisi, İstanbul İktisat Fakültesi mezunu. Halen, Gazi Üniversitesi Maliye Bölümü Öğretim Üyesi ve birkaç gün önce gazetelere beyanat veren, *"İşte kendimiz ettik kendimiz bulduk"* diyen Sayın MERAL'in kurumunda da Araştırma Merkezi Müdürü.

Buyurun Sayın Hocam.

Prof. Dr. OĞUZ OYAN (G.Ü Öğretim Üyesi ve Türk – İş Araştırma Merkezi Müdürü) – Bu arada, Bülent Bey geç kalmakla bir avantaj elde etmiş oldu. Son konuşma her zaman avantajdır. Ben, onu kullanacağımı umarak sıraya uyalım demiştim; ama, kendisine bu avantajı tanımakta belki de haklı Başkan, çünkü üçe bir konumda gözüküyor şu an masada. Her ne kadar gerçek yaşamdaki eşitsizlik bu noktada değil, hatta tam tersi bir görünümde ise de...

Efendim, bu yasayla ilgili ne söyleyeceksek söylendi gibi gözüküyor. Sağ olsunlar, benden önceki iki konuşmacı arkadaş da, gerçekten can alıcı noktalara değindiler. Çok fazla tekrar yapmamak için, onların değinmediği noktalara değinmeye çalışayım.

Tabiî, kesişmeler olacaktır; çünkü, ana noktalara herkes temas etti. Hatta, açış konuşmasını yapan Sayın KARABAY dahi birçok noktayı -iş güvencesi gibi, devlet katkısı gibi önemli maddeleri- zaten peşinen referans verdi.

Bu yasayla ilgili eleştiriler, sadece yaşa dönük eleştiriler gibi gözüküyor; ama, doğru değil. Bir kere, yaşla ilgili gerçekten çok önemli eleştiriler oldu. Çünkü, yaşa bağlı birçok başka şey gündeme geliyor. Bize şunu söylediler: Türkiye'de yaşama umudu yükseliyor, kadınlarda bu 70-71'e geldi, erkeklerde 64-65 oldu, daha ne diye 38-43 yaşı savunuyorsunuz? 38-43'ü kimse talep etmiyordu. Zaten, 1996'dan itibaren Mecliste bekleyen bir yasa tasarısı vardı, bu yasa tasarısında da 50-55 vardı; ama, öylesine bir bombardıman altında kaldık ki, birazcık şöyle iki – üç ay öncesi, Hazirandan itibaren gazete kupürlerine baksanız, 38-43 yaşında emekli olunur mu, bu nasıl talep edilir diye dayanaksız bir toplu saldırıya tanık olursunuz.... Oysa böyle bir şeyi talep eden yok. 50-55 yaşları üzerinde işçi kesiminin de katılımıyla zaten bir mutabakat olmuş ve yasa tasarısına dönüşmüştü.

Bu bir Refahyol tasarısı olmasına karşın, aslında 55 inci Hükümet de Sayın Nami Çağan döneminde bu tasarıyı getirmek istedi; fakat, ne yazık ki, olmadı. Çünkü, biraz önce okunan mektupta olduğu gibi, yeterli görülmüyordu artık, o mektubu yazanlar daha yüksek yaşlar, sosyal haklarda daha kapsamlı geriletmeler talep ediyorlardı.

Bu doğru muydu? Bir kere, Türkiye açısından doğru değildi. Şu nedenleri sıralayayım:

Bir tanesi, Türkiye'de yaşama umudu yükselmekle birlikte, halen Avrupa Birliği ülkeleri ortalamasının 7-8 yaş altında bulunuyor. Dolayısıyla, Türkiye'deki emeklilik yaşının oradaki emeklilik yaşları seviyesinin 7-8 yaş altında olması beklenirdi bir kere. Bu birinci neden. Eğer böyle bir anlayışla yaklaşılsaydı, örneğin 50-55, bilemediniz 51-56 gibi bir anlaşma sınırı pekala olabilirdi; ve bu Türkiye açısından anlamlı olurdu.

Bir başka nedenine gelirsek, gelişmiş ülkelerde olmayan bir işgücü yapımız var bizim. Bu işgücünün iki önemli niteliği var. Bir tanesi, Türkiye'deki çocuk işçilik oranı çok yüksek; yani, aslında birçok sosyal tabaka çalışmaya çok daha erken yaşlarda başlıyor.

Türkiye'de, sekiz yıllık zorunlu eğitim dediğimiz olay daha çok yeni, daha bunun sonuçlarını almadık. Türkiye'de, beş yıllık zorunlu eğitimden sonra birçok çocuk çalışmaya başlıyor. Hatta, ondan önce başlayanlar da var. Türkiye'de, 19 yaşın altında çalışanların toplam istihdam içindeki payı yüzde 18; bu, Afrika ortalamasının üstünde. Böyle bir ülkede siz, 10-12 yaşında çalışmaya başlayan bir çocuğa *"60 yaşında emekli olacaksın"* diye bir müjde verebilir misiniz? Yahut o çocuğa, *"60 yaşında emekli olacaksın, haydi bakalım, sisteme gir ve sigortalı ol"* dediğinizde nasıl bir tepki alırsınız? Bu yaşta bir çocuk için, üstelik zorlu bir yaşamı olan bir çocuk çalışan için 65 yaş ulaşılmaz bir yaş gibidir. Yıpranmayı düşünün bir de. O insanları bir kere çocukluğunu yaşayamamanın manevi yıpranmalarını bir kenara bıraksak bile, fiziki olarak çok daha fazla yıpratmış oluyorsunuz iş hayatında.

Gelişmiş ülkelerde ise, çocukların çok daha uzun, 11 yılın altında olmayan zorunlu eğitim dönemleri vardır ve 15 – 18 yaş civarında çalışmaya başlanırsa, bunlar bir de çıraklık eğitiminden geçmektedirler, dolayısıyla öyle toplumsal anlamda kabul edilemez ağır çalışma koşulları altına girmemektedirler. Genellikle de, 18'in altında çalışma yaşamına giriş pek gerçekleşmemektedir. Dolayısıyla, Türkiye'de yaş meselesini tartışanların, bu toplumsal gerçekleri, bu demografik gerçekleri, bu işgücü piyasası gerçeklerini de bir tarafa not etmeleri gerekir ve Türkiye'nin koşullarına uygun davranmaları gerekirdi.

Diğer bir meselemiz de, işgücü piyasamızın önemli bir sorunu olan kayıtdışılıktır. Yasayı oluşturanların attıkları her adımda, bu yasayla ilgili her madde oluşturmada, birinci önceliği, *"Acaba ben kayıtdışılığı teşvik mi ediyorum, yoksa caydırıyor muyum?* sorusunun cevabını aramaları gerekirdi. Oysa, bu soru sorulmadığı için, bu yasanın bütününe baktığımız zaman, aslında bu yasanın kayıtdışılığı teşvik eder bir yapıda olduğunu görmekteyiz. Belki benim konuşmam da dahil bütün konuşmalar bittikten sonra bu konu daha iyi anlaşılacaktır. Bunun anlamı, çok genişlemiş ve genişleme istidadında olan bir kayıtdışı istihdamı biz bu yasayla biraz daha fazla genişletme sinyalini piyasaya veriyoruz demektir.

Panelden bir başka görünüm

Hemen, bunun birkaç nedenini söyleyeyim: Bir kere, aylık bağlama oranlarında, taban günlük 4 milyon, aylık 120 milyon TL iken, tavan bunun üç katı olarak belirlendi yasada; ama Yasa, Bakanlar Kuruluna tavanı tabanın beş katına kadar arttırma yetkisi verdiği için, şu an tavan 360'ken, aslında önümüzdeki yıl dahi 600 milyon liraya kolayca çıkarılabilecek. Dolayısıyla, bir kere hem tavandan emekli olanların sayısında çok azalma olacak –yasanın koşulları malum- hem de, aslında, insanların buna yönelik prim katkılarının çalışanlar ve çalıştıranlar açısından yükselmesi söz konusu olacak.

Bu Yasa kayıtdışılığı niye teşvik ediyor? diye baktığımızda, gördüğümüz bir başka neden, aylık bağlanma katsayılarının hesaplanma yöntemi oluyor. Asgari aylıklar ile tavvandan bağlanan aylıklar arasındaki açıklık çok fazla büyüyor. Yaza öncesi koşullarda en az yaşlılık aylığı 84 milyon 280 bin lira iken, prime esas kazancın tabanı yüzde 35'le çarpılacağı için, bu 42 milyon liraya düşecek. Yani, aslında, Türkiye koşullarında *"Niçin 58-60 yaşları yüksektir"*in arkasındaki bizim bir argümanımız da şuydu: *"Siz, gelişmiş ülke misiniz ki? Siz, insanlara, o yaşlılık aylığıyla yaşayabilecek koşulları mı sağlıyorsunuz, maddî koşulları mı sağlıyorsunuz ki, böyle bir özdeşliği kuruyorsunuz? Sizin, zaten, 84 milyon liranız gülünç idi; çünkü, Türkiye'de 4 kişilik bir ailenin sadece mutfak harcaması Eylül 1999 itibariyle 108 milyon lira dolayındadır. İki çocuklu bir ailenin en az geçim miktarı 320 milyon lira dolayındadır. Siz, 84 milyon lira veriyorsunuz, bu, zaten, her türlü asgari geçimin ve asgari gıda harcamasının çok altında. Buna çok diyorsunuz, bunu 42'ye indiriyorsunuz. Pekala, insanlara, sana 42 milyon aylık bağlayacağım, 60 yaşında da emekli edeceğim, gel kayıt altına gir dediğinizde, teşvik mi etmiş oluyorsunuz?"* Birinci soru bu. Temel sorun da bu. Tekrar deminki örneği alalım, o 12 yaşında çalışan çocuk, *"18 yaşına geleyim de sigortalı olayım, böylece 60 yaşında 42 milyon lira maaş alacağım, oh mu diyecek?"* Kaç sinema parası ediyor 42 milyon lira mesela? Gerçi bu örneği anlamsız bulabilirsiniz. Bir çalışan zamane çocuğunun bugün,

televizyon dışında, sinema gibi bir eğlence türünü düşünmesi bile lüks kategorisine girmiş durumda. Çoğu, gerek çalışma sürelerinin uzunluğu, gerekse kültürel kopuş nedeniyle kentin kültür merkezlerine adım bile atamıyor zaten. Üstelik 42 milyon çocuklar için değil, erişkin yaşlılar için öngörülüyor. Örneği değiştirelim: Bu kaç tane yemek parası eder?

Böyle bir açıdan bakıldığı zaman yaş o kadar önemsiz mesele değil; hatta çok kritik bir mesele. Başka şeyler de söylenebilir. Bir kere, insanlar, Türkiye'de erken emekliliğe gidiyorlardıysa bunun başka nedenleri de vardır. Ama erken emeklilik çok da doğru değil; çünkü, kadın – erkek emeklilik yaşı ortalama 1998 yılı itibariyle 51. Şu anda emeklilerin yaş ortalaması da 57. Yani, insanlar 38-43'ü pek kullanmıyorlardı. 44 yaşın altında emekli olanların toplam emekliler içindeki payı yüzde 8'di, daha fazla değil. Yani, yüzde 92'si, zaten 44 yaşın üzerinde emekli olma tercihini kullanıyordu; niye kullansın ki, herkesin elinde ikinci bir iş imkânı hazır değil. Ama, eğer insanlar, 60 değil de 50 yaş ortalamasıyla emekli oluyorduysalar, bunun arkasında bir kere çetin yaşama koşulları vesaire olduğu gibi, başka şeyler daha var. Bir kere, bazı insanlar şunu düşünüyorlardı: "*Ben bu parayla geçinemiyorum, 50 yaşını çok aşmadan, hâlâ iş bulabileceğim bir yaşta emekli olayım, böylece, ya yeni bir işe girebilirim ya da belki bir iş kurarım ve ikinci bir gelirim olur.*" Yani, insanlar tembellik hakkı için emekli olmuyorlardı 50 yaşında, insanlarımız tam tersine çalışmak istiyorlar. Bu tabiî, bizim çok özendireceğimiz bir şey değil, çünkü genç işsizimiz çok fazla; ama, bunu anlamamız gerekiyor, bir. Buna çözüm bulmamız gerekiyor, iki.

Bir başka mesele, emekliliğe bağlı olarak hak kazanılan mali hakların elden kaçırılmama kaygısıdır. Şu nedenlerle: *Bir,* Çalışanların Tasarruflarını Teşvik Hesabı veya Zorunlu Tasarruf denilen birikimleri emeklilikle birlikte elde etme çabasıdır. Herkes, birimleri aman elimden kaçırmayayım, bu devlete güven olmaz, yarın bir karar çıkarır –işte şimdi olduğu gibi, ne olacağı belirsiz- bir tarafa aktarıverir kaygısını taşımaktadır. *İki,* kıdem tazminatını

insanlar hak ettiği an almak istiyorlar. Niye; çünkü, çok önemli bu hakkı kaybedivermek işverenin iki dudağının arasındadır. Üç gün mazeretsiz işe gelmeyince kıdem tazminatı hakkınız buharlaşabiliyor. Düşünebiliyor musunuz, bir emeklilik ikramiyesi niteliği taşıyan, emeklilik güvencesi sigortası gibi çalışan ve aslında yetersiz ücret ödemelerinin bir telafi mekanizması gibi çalışan bir sistem, herhangi bir insanlık hali nedeniyle üç gün mazeretsiz işe gelmediniz diye birdenbire avucunuzdan uçup gidiveriyor; ve hukuken sizin hiçbir hak iddia edemeyeceğimiz bir yapı doğuruyor. O zaman, insanlar, *"aman ben bu hakkı elde ettiğim an hukuken alayım"* diye kendini garantiye almak isteyecektir. Sistemimiz teşvik ediyor böyle bir şeyi.

Bir başka şey daha söyleyeyim; emekliliğe ayrılma talebi sadece çalışandan gelmiyor; belirli bir yaşın üzerinde emekliye ayırma talebi çoğu kez işverenden geliyor. İşverenin birçok temsilcisi, bu yasa çıkarken açıkça *"biz 50 hatta 45 yaşın üzerinde adam istihdam etmeyiz"* dediler. Çünkü, ortalıkta işsiz ordusu var, genç işsiz ordusu var, niye uğraşsın 55 yaşında adamla? Şimdi siz bu yasayla, 55 yaşında işsiz kalmış bir ücretliye, *beş yıl daha iş ara ve bu* diyorsunuz. Ne bulacak 55 yaşında; eğer, kafa emekçisi değil de kol emekçisiyse, ne bulacak? Hatta, büyük holdinglerimizin 60 yaş sınırında üst düzey yöneticileri dahi işten ayırdıkları bilinen bir gerçeğimizdir.

Dolayısıyla, emekliliğe daha erken yaşlarda ayrılma talebi sadece çalışanlardan gelmiyor; sistemin kendisi bir kere bunu üretiyor, ikincisi çalıştıran taraf bunu zorluyor. Demek ki bu gerçekleri bilmeden veya dikkate almadan, gelişmiş ülke örneklerine bakarak 58-60'ı zorlamak, hatta, *"38-40 yaşında emekli olmak ayıbından kurtulmamız gerekir?"* tarzında demagojik bir söylem tutturmak, hiç de Türkiye'nin gerçeklerine yakışmayan bir tartışma ortamından geçtiğimizi gösteriyor.

Şunu da söyleyeyim: Türkiye'de, sosyal sigortacılığın bütün ayakları yerleşmemiştir, Türkiye'de işsizlik sigortası daha yeni geldi,

bu Yasa çıkana dek yoktu. İşsizlik sigortasının gelmesi iyi oldu ama böyle mi gelmeliydi? Sayın Kılıçdaroğlu'na katılıyorum. Yeni bir kurumsal yapı getiren işsizlik sigortası düzenlemesinin 46 ncı maddeden başlayacak olması tek kelimeyle gülünçtür. İşsizlik sigortası bağımsız olarak gelmeliydi. Bu tür bir ayrı düzenleme modeli, 55 inci Hükümet tarafından Sayın KILIÇDAROĞLU'nun da görev yaptığı dönemde hazırlanmıştı üstelik. Bu 1998 düzenlemesi daha anlamlıydı ve orada –birazdan değineceğim- zorunlu tasarrufla kurulan ilişki, haksahiplerine daha fazla tercih hakkı bırakan bir ilişki biçimindeydi. Ona, birazdan değineceğim.

Öte yandan, işsizlik sigortasından daha önemli de olabilen aile yardımı türü bir sosyal sigortacılık ayağımız da yoktur sistemimizde.. Gelişmiş ülkelerde, insanların, çocuk parası vesaire sosyal yardımlara hakları olduğu gibi, genellikle kiralık sosyal konut sunumundan da yararlanırlar. Hatta, çocuk sayınız artınca daha fazla odalı bir lojmana çıkma hakkı gibi gelişkin haklarla donatılmıştır sistem. Böyle sistemler çalışıyor Avrupa'da, Oysa bizde bu tür sosyal güvenceler yok. Bu durumda nasıl yaşı eşit görüp karşılaştırabiliriz?

Benden önce Sayın ÖZSEVER rakamlardan bahsetti: 2000 yılı bütçesinde sosyal güvenliğe transfer kaleminde bütçenin yüzde 7,7 ayrılıyor. Yıl sonunda artar, azalır; ama, yüzde 10'un altında kalacağı kesin. Pekala, 2000 yılı bütçesi faize ne kadar ayırıyor? Daha başlangıçta bütçenin yüzde 45'ini. Bu durum kuşkusuz bu Hükümetin suçu da değil tek başına. Bu, yılların, onbeş yılın birikimi. Yani, Türkiye'de iktidarlar, bütçelerinin, yüzde 45'ine hiç hakim olmadan, yüzde 55'le başlıyorlar işe. Hatta daha ilginç bir şey söyleyeyim; bu bütçe, henüz başlangıç teklifinde, vergi gelirlerinin yüzde 88'ini faize aktaracağını müjdeliyor. Bu, dikkat ediniz, bir başlangıç teklifidir; geçen yılın başlangıç (yıl ortası demek daha doğru olur) teklifi yüzde 73'tü. İlk dokuz ayın gerçekleşmesi yüzde 83 oldu. Bu bütçe, bize, daha başlangıç aşamasında verginin yüzde 88'i faize gidecek diyor. Bu şu demektir: Gerçekleşmede, 2000 yılında verginin yüzde 100'ünü aşan bir oranı faize gidebilecektir.

Bir başka deyişle, vergi gelirimiz faize yetmeyebilecektir 2000 yılında. Hangi yüzle bize iktidarlar, sosyal güvenliğin bir kara delik olduğunu söyleyebilir bu durumda? Kaldı ki, sistemi sömüren onyıllardır Hükümetlerin kendileri iken. Devlet Yatırım Bankasına yahut kamu bankalarına (oradan da özel sektöre) düşük faizlerle bu sosyal güvenlik kuruluşlarının –burada Emekli Sandığının değerli eski Genel Müdürü de var- bütün bu kaynaklarını nasıl kullandırıyordu devlet biliniyor. Hatta, 1998 bütçesinden itibaren şu an dahi sosyal güvenlik kuruluşlarının fonlarını sıfır faizle kullanma uygulaması başlatılmış bulunmakta... Mekanizma şöyle çalışıyor: Bütçe yasasına bir madde koyuyorlar, bütçeden transfer yardımı alan kuruluşların fonlarını Ziraat Bankası'nda sıfır faizle tutacaklarını söylüyorlar. Böylece, Ziraat Bankası'na örtük bir sübvansiyon yaparken, sosyal güvenlik kuruluşlarının aktüaryal dengelerini hiçe sayacaklarını bir kez daha kanıtlıyorlar. İşte bu durumda, niye devletin sosyal güvenlik kuruluşlarına katkısını yasal zorunluluk haline getirmediklerinin bir başka nedeni daha ortaya çıkmış olmaktadır; çünkü, devlet katkısı yardım değil de yasal zorunluluk olarak bu yasaya girmiş olsaydı, o zaman bütçeye böyle bir madde koyamazlardı. Çünkü, o zaman devletten yardım alıyor olmayacak, devletten yasal zorunluluk olarak katkı alıyor olacaktı. Tıpkı, devletin, işveren olarak Emekli Sandığına prim ödemesi gibi.

Şunu da söyleyeyim: Burada sayılan rakamlar, Sayın Özsever'in verdiği, benim de şu anda zikrettiğim sosyal güvenlik kuruluşlarına transfer rakamları, bunun içinde, aslında, devletin işveren olarak Emekli Sandığına aktardığı transferler de vardır. Onları düşersek, biraz daha azdır aslında bu yüzdenin göreli önemi.

Son olarak, bu Yasanın tutarsızlıklarına ilişkin olarak burada hiç tartışılmayan bir örnek vereyim. Bakınız, bu yasada sağlık hizmetlerinden yararlanmak için ciddî bir hak kısıtlaması getiriliyor. Deniliyor ki, sosyal sigortanın sağlık hizmetlerinden yararlanmak için, sigortalı, 60 günü hastalığın teşhis edildiği günden önceki altı ay içinde olmak üzere, toplam 120 gün hastalık sigortası primi ödemiş olması koşuluna tabidir. Peki mevsimlik işçileri düşünelim, ne

olacak bunlar? Burada çok ilginç durumlar ortaya çıkabiliyor. Mevsimlik işçi açısından sağlık sigortası hakkının bütünüyle elden kaçırılması veya rastlantılara bağlı olması gibi durumlar görülebilecek. Tesadüfen işe yeniden girdikten 60 gün sonra hastalanma durumu olursa yararlanacak, ama daha erken olursa yararlanamayacak.

Ama, daha ilginç bir çelişkisini söyleyeyim bu yasanın; 506 sayılı Kanunun 35 inci maddesine göre, çalışan işçinin aynı tarihte bakmakla yükümlü olduğu eşi ve çocukları, hatta annesi, babası, vesaire, bunlar, sigortalı mevsimlik işçi dahi olsa, sağlık yardımından yararlanmaya devam edecekler. Yani, 20 yıldır mevsimlik işçi olarak çalışan bir kişinin, bu yasadan sonra sağlık sigortasından yararlanması rastlantıya kalıyor, ama onun yakınlarının yararlanma imkânı devam ediyor. Böyle bir çelişki olabilir mi?

Tabiî, bu örnek, yasanın nasıl hazırlandığı konusunda da bazı ipuçları veriyor. Bu yasa daha çok Hazine güdümlü olarak hazırlanmıştır. Bu yasayı hazırlayanlar, bent, fıkra, paragraf ilişkilerini birbirine karıştırmışlardır, bu kadar basit hatalar yapmışlardır. Dolayısıyla, aslında biraz ısmarlama bir yasa olduğu her tarafından gözüküyor.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Oğuz OYAN Hocamıza çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, tarafları dinledik.

Son olarak, Türkiye İşveren Sendikaları Genel Sekreteri, kendileri hukukçu mudur, değil midir bilemiyorum, Sayın PİRLER'e sözü bırakıyorum. Sayın PİRLER, sözü ne kadar kısa sürede toparlarsanız, ben de o kadar fazla konuşabileceğim.

Teşekkür ederim.

BÜLENT PİRLER (TİSK Genel Sekreteri) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle özür dilemek istiyorum. Bir gıda zehirlenmesi problemiyle karşı karşıya kalmam nedeniyle geciktim. Mazeretimin meşru olduğunu düşünüyorum .

Efendim, bir yasa çıktı Türkiye'de, *"İşsizlik Sigortası"* olarak adlandırılan 4447 sayılı yasa. Sayın Başkanım müsaade ederlerse, öncelikle şunu belirtmek istiyorum. Hukukçu değilim ben, iktisatçıyım ve TİSK'te de, ilk defa bir iktisatçı-işletmeci Genel Sekreter oluyor. Bundan sonra, belki İşsizlik Sigortası Fonuna da iktisatçı-işletmeci gönderebiliriz, diye düşünüyorum.

Sizler çok daha iyi bilirsiniz. Böyle bir yasa tekniği gördünüz mü, efendim? Resmî Gazetenin yarı sayfası başlık. Böyle enteresan bir uygulamayla başladık. Olabilir... Görebildiğim kadarıyla, bu yasa, 7-8 kanunda değişiklik yapıyor, yeni bir müessese getiriyor. 46 ncı madde de değildir işsizlik sigortası; ama, bunların hepsini tartışılacak unsurlar olarak görüyoruz. Her şeyden önce, bu Yasa yanlış bir süreç içerisinde başladı.

Çok iyi incelemek gerekiyor bu süreci. Ben, süreci biraz açmak istiyorum. Şu anlamda: Bu yasa, ilk önce, 506 sayılı yasa değişikliği, yahut Bağ-Kur ve SSK, Emekli Sandığı değişikliği olarak gündeme geldi ve bizlere de, işveren ve işçi kuruluşlarına da, bu şekilde takdim edildi ve böyle gönderildi.

Efendim, uluslararası çalışma normlarından hep bahsederiz. Bir kere, yasanın gündeme getiriliş biçiminde uluslararası çalışma normlarına ne kadar uyum var, ne kadar yok, onu da bir tartışmamız gerekir. Şunu da söyleyeyim: İşsizlik sigortası denilen müessese – doğdu mu, doğmadı mı onu da tartışmak gerekir- sonradan ilave olundu ve taraflara sorulmadı. Bunu bir kere dile getirmek istiyorum. Ekonomik ve Sosyal Konsey toplantısında –Sayın DİSK Genel Başkanı da buradadırlar- böyle bir ilave yoktu.

Panelistler ve İzleyenler

Efendim, birazcık şu süreci açalım derken, şunu söylemek istedim: Ekonomik ve Sosyal Konsey toplandı, böyle bir yasa geldi. Bugünküne göre daha ağır hükümler taşıyordu. 10800 işgünü prim ödemesi vesaire hepsini kapsıyordu, 62 yaştı emeklilik yaşı. Şöyle bir misyon verildi işçi – işveren kuruluşlarına –TİSK de dahil olmak üzere- denildi ki, oturun, siz bunu bir hafta içerisinde yapın, getirin. İşçi – işveren kuruluşları bunun altından kalkamadılar, beceremediler.

Bunu, işçi – işveren kuruluşlarının basiretsizliği olarak görüyorum. Şunun da altını çizmek gerekiyor: Bir hükümet, ilk defa, sivil toplum kuruluşları olarak adlandırılan müesseselere bir görev veriyor ve bu yasanın dışındaki bazı nedenlerden dolayı –altını çizerek söylüyorum, detaylarına girmek istemiyorum- bu Yasayı işçi ve işveren kesimleri ortak bir metin haline getirip Hükümete sunamıyorlar. Bir kere, kendi hatalarımızı kabul edmemiz gerekiyor.

Bir diğer konuya geçmek istiyorum. Yasa çıktı, gelişmeleri sizlere özellikle söylemek isterim, bunlar pek bilinmeyen gelişmelerdir. SSK Yasası ne getirdi? İşte, reform deniliyor, reform mu, değil mi bir kere bunu tartışalım. Reform değil. Çünkü, bir reform olabilmesi için, sosyal güvenlik kuruluşlarının, yani 4447'den özellikle SSK'yı baz almak istiyorum, yeniden yapılandırılması ve özerk bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir.

İkincisi, –çok söylendi- devletin prim ödeyerek katkıda bulunmayışı nedeniyle, bunun yine bir reform olduğunu söylemek mümkün değil. Ayrıca, SSK'nın sağlık ve sigortacılık hizmetlerinin kesinlikle birbirinden ayrılması ve kurumun asli görevi olan sigortacılığa dönmesi hususunun eksik olduğunu görüyoruz. Biraz önce ifade edildi, onu tekrar vurgulamak istiyorum, kıdem tazminatı müessesesi ile işsizlik sigortası bağlantısının kurulmamış olması da büyük bir eksikliktir.

İşsizlik sigortası müessesesinin kıdem tazminatı müessesesiyle birlikte aynı masaya yatırılması gerektiğini sizlere şöyle açıklayayım: Birincisi, devlette süreklilik vardır. Geçmiş

yıllarda, bir yasa çıkarılırken, 1964 yılındaki değişiklikten bahsediyorum, şöyle deniliyordu: Kıdem tazminatı müessesesi, henüz işsizlik sigortasının da kurulmadığı göz önünde tutularak, 15 günden 30 güne çıkarılıyordu. Altında, İsmet İnönü'nün imzası, Çalışma Bakanı Ecevit. Onun dışında, 21.5.1974 tarihli İş Kanunu değişikliğinde de aynı unsur var. Altındaki imza, Başbakan Bülent Ecevit.

Efendim, biz, süreklilikten bahsederken, hakikaten bunları ciddî biçimde ele almamız gerekiyor. Gerekçeler, kanun gerekçeleri bunları yazarken, aksini savunmak, bunlar kazanılmış haktır, vesairedir gibi kavramlardan yola çıkmamak gerekiyor. Birinci söyleyeceğim bu.

Tabiî, bunlar ekonomik hadiseler, bunlar bir yasal baza oturtulmuş şeyler. Efendim, Batı örneklerine bakalım. Kıdem tazminatı, İsviçre'de, 20 yıllık hizmet şartıyla 2 ile 8 hafta; İngiltere'de, sene başına azami 1,5 hafta; Avusturya'da 25 yıllık işçiye 12 aylık; Lüksemburg'ta 15 yıllık işçiye 3 aylık; Fransa'da 10 yıllık işçiye 3,5 haftalık; Danimarka'da 12 yıllık işçiye 4,1 haftalık. Dünyada en yüksek normlara sahip İspanya'dır bu konuda, 28,5 haftadır 10 yıllık işçiye. Bizde, Türkiye'de, dönüp bakarsanız, özellikle toplu sözleşme yapan işyerleri anlamında düşünürseniz 50 haftadır bu rakam.

Efendim, bunu veriyorsunuz, üstüne öbürünü de verin... Rekabet gücü denilen bir kavram var. Hepimiz çok iyi biliyoruz bu kavramı. Rekabeti kim yapacak? Sayın ÖZSEVER'e soruyorum, işyeri olmadan nasıl çalıştırılacak işçi? Ben buna dikkati çekmek istiyorum. Sayın ÖZSEVER'e bir şey daha sormak istiyorum; ben bakmadım, ama kendisi çok iyi incelemiş. 2000 Yılı Bütçesinde yatırımlara ne kadar ayrılıyor, Sayın ÖZSEVER? Ona da bir bakmak gerekir, diye düşünüyorum. Yatırımlar hiç yok. Onun da altını çiziyorum.

Efendim, Yasa'ya baktığımızda, iki şey getirdiğini görüyoruz: Birincisi, sosyal güvenlik kurumlarının gelirlerini artırma hedefi

vardır. İkincisi, işverenlerin ve belli ölçüde de çalışanların, özellikle işverenlerin işçi çalıştırmaktan kaynaklanan yükümlülüklerini artıran bir yasal müeyyideler topluluğu olarak karşımıza çıkıyor. Onun için, biz buna reform hiç diyemeyiz, düzenleme diyoruz.

Getirilen bir mükellefiyete bakalım- işçi çalıştırmadan bir gün önce bildirme mükellefiyeti... Bu, büyük sanayi kuruluşları için sorun değildir. Bir hafta önceden başlar, yahut da 15 gün önceden zaten çalıştıracağı elemanla görüşmelere başlar, bir gün önce bildirebilir. Peki, işçi gelmedi, bürokrasimizdeki hızı da biliyoruz hepimiz, ertesi gün işe başlamadı, tekrar geri dönün, bütün iptal işlemlerini yaptırın, vesaire. Bunları da önemsemiyorum, yapılabilir. Peki, küçük sanayi işletmelerinde, organize sanayi bölgelerinde bu nasıl işleyecek? Bunu birisi bana açıklarsa çok memnun olacağım. Bu tedbir geldiğinde, uzun uzadıya, SSK'nın bütün daire başkanlarına, bütün bakanlık yetkililerine sordum, nasıl işleteceksiniz diye. Hiç kimse cevap veremedi, halen de belli değil.

Sayın Üstad gayet güzel değindi, 30 günün altındaki bildirimlerde ispat mükellefiyeti getiriliyor işverene. Bunun nasıl işleyeceği konusunda şöyle düşünüyorum: Bütün daire başkanları diyecek ki, ben hiçbir sorumluluk altına girmem, ben bunu 30 günden dikkate alıyorum, böyle gitsin mahkemeye, diyecek. Böyle bir sistem yok. Ben, bunlara girmek istemiyorum.

Yalnız, bir şeyi söylemek istiyorum, çok özel: Hep tartışılıyor, yaş sorunu, Türkiye'nin 30 yıl sonrasının sorunu 58-60 yaş. Fakat, şuna değinmeden geçemeyeceğim: Biz bunu söylerken, 58-60 yaşı savunduk; ama, hep kademeli savunduk. Yani, 53-55 olabilir, bunlar kademeli olarak artırılabilir dedik ve çok etki de ettiğimizi sanmıyorum. Sayın KILIÇDAROĞLU, o hesapları çok daha iyi yapabilir. Yani, kademeli geçişler yapılabilseydi, çok daha kolay bir şey yapılabilirdi, bu düzenleme gerçekleştirilebilirdi, diye düşünüyorum.

Efendim, Sosyal Güvenlik Yasasını, özellikle sosyal güvenlik anlamında baktığımızda, gerçekten gelir artırmaya yönelik yönü çok ön plana çıkan bir yasa olarak görüyorum ve kamu gelirini artırmakla reform yapılmış sayılamayacağını vurgulamak istiyorum.

Panele katılanlardan bir görünüm

Özellikle çok yeni bir müessese olması nedeniyle işsizlik sigortasına değinmek istiyorum. İşsizlik sigortası gibi kurumlar, bir ülkenin tarihinde bir kere kurulur, iki kere kurulmaz ve işsizlik sigortası gibi müesseseler getirilirken de, gerçekten, çok uzun uzadıya oturulup tartışılması gerekir. Bakın, işsizlik sigortasını getiriyor Yasa, Ben, açık açık her zaman, her yerde de şunu söylemek istiyorum: İşsizlik sigortası ölü doğmadı, işsizlik sigortası doğmadı. Bugünkü şartlarda, işsizlik sigortası, bu Yasayla doğmadı. Nedenine gelince, efendim, bakın, o kadar büyük eksiklikleri var ki, İşsizlik sigortası gibi müesseseler oluşturulurken, ayrı kurumlar oluşturulur. Yurtdışında böyledir. İş ve İşçi Bulma Kurumunun böyle bir altyapı hazırlığı yok.

İş-Kur Kanunu Tasarısı vardı, geçmişte, bunun da dikkate alınmadığını görüyoruz. Özerk bir yapı getiriyordu ve bizim de desteklediğimiz yönleri çok fazlaydı. Bu anlamda da, şu andaki İş ve İşçi Bulma Kurumunun mevcut yapısıyla, özellikle işsiz kalanlara yeniden eğitim verme süreci içerisinde ne yapacağını hiç kimse bilmiyor. Biz de bilmiyoruz. Bu altyapıya sahip mi, bunu da bilmiyoruz. Bu, hangi eğitimi, hangi standartta verecek? Daha, MSK, Meslek Standartları Kurulu, standart belirliyor; fakat, şu anda yaklaşık 150 kadar standarta belirlemiş. Yanlış söyleyebilirim, 180 de olabilir bu. Hangi meslek standardına uygun eğitim verecek, hangi altyapıyla yaparak, hangi eğiticilerle eğitim verecek? Bunlar belli değil. Ama, işsizlik sigortası kuruldu, kaynak toplanacak.

Bir başka sorun: Çok güzel dile getirdiler, gerçekten işsizlik sigortasında bir fon yönetimi eksikliği var. Bu fon yönetimi eksikliği fevkalade önemli. Biz, zaten işsizlik sigortası kurulurken, yeni bir kara delikle karşı karşıya kalacağımız yönündeki ciddi endişemizi ifade ettik. Bakın, sosyal devlet diyoruz. İşsizlik sigortası da sosyal devletin en temel araçlarından biriydi, 1940'lı ve 1970'li yıllar arasında. Fakat, artık bunlar değişti, bunları da söylemek gerekiyor.

Bakın, bizim hesaplarımıza göre –500 trilyon dedi Sayın KILIÇDAROĞLU- biraz daha farklı; 20 ay içerisinde 3,3 katrilyon

toplanması gerekiyor. Bakın, 3,3 katrilyonu da iyi değerlendirirseniz, 5 katrilyon lira gibi bir meblağ çıkıyor ortaya. 5 katrilyonun yönetimi sorunu var ve gerçekten, aynı görüşe katılıyorum, fon için özerk bir yönetimin olmaması, bunun nasıl kullanılacağı konusunda bizlerde de derin tereddütler yaratıyor.

İkinci bir unsur daha. Demin söylediğim sosyal devlet ilkesine geri dönmek istiyorum. İşsizlik sigortası gibi müesseseler, bildiğiniz gibi, çalışanın işsiz kalması halinde, onu kademeli olarak tazmin müesseseleridir. 102 sayılı Sözleşmedeki tartışmaya girmek istemiyorum; ama, biz, zaten 102 sayılı Sözleşmeyi kıdem tazminatı yönüyle yerine getiriyoruz. Ama, şunu söylemek lazım. Artık, Türkiye bu kadar zengin kaynaklara sahip bir ülke değil. Türkiye, büyük bir işsizlik yaşıyor. 2000'li yılların da temel problemi, bu anlatılan hususların dışında işsizlik olacak.

Bu çerçevede baktığımızda, işsizlere yönelik ne yapıyoruz? 5,5 katrilyonluk bir rakamla ortaya çıkıyoruz. Hükümet şöyle bir tercih yaptı: Çalışan işçiye, sen, kıdem tazminatı da alabilirsin, ihbar tazminatı da alabilirsin; ama, üstüne, sana bir de işsizlik sigortası veririm. Böyle bir tercihtir bu. Hiç itirazım yok. Ama, Batı ülkeleri artık bunları pasif politikalar olarak adlandırıyor. Batı ülkeleri şöyle yapıyor: Artık, bunlardan geriye gidiş var, doğru. Alain JUPPE de yaptı, herkes yapmaya çalışıyor. Neden; çünkü, işsiz kalan kitleye yeni şeyler yaratabilirimin uğraşısı içerisinde, sosyal devlete o açıdan bakmaya başladılar. Ne getiriyor onlar: işsiz kalanları, eğitimini yaptırarak, aktif politikalar çerçevesinde çalışma hayatına nasıl kazandırabilirizin arayışı içerisindeler.

Burada, bir denge, bir kaynağın iyi kullanılması sorunu var. Bizim Hükümetimiz tercihini, çalışanların mevcut haklarının üstüne bir ilave hak daha verilmesi şeklinde kullanmıştır. Tercih onlarındır; ama, biz, işveren kesimi olarak şunu söylüyoruz: Yanlış bir karardır. Kaynaklar işsiz kitlesine yöneltilerek, zaten korunan bir kitle, daha da korunur hale getirilmiştir. Hatta, şunu söyleyebilirim: Bu sistem dahilinde, işsiz kalanların tekrar işe girmesi, yani mevcut işsizlerin

tekrar işe girmesi pek mümkün olamamaktadır. Nedenini de anlatmam gerekiyor.

Çok kısa olarak anlatıp bitireceğim efendim.

Bakın, şunu söylemek istiyorum: İşsizlik sigortası getirirken, kıdem tazminatı, İş-Kur ve özel istihdam acentaları yasalarının aynı anda masaya yatırılması gerekiyordu. Biz, burada, bunları bir paket olarak görüyoruz.

Sonuç olarak şöyle bitirmek istiyorum: Bir Yasa çıktı, yanlışlarını eleştirerek düzeltmek hepimizin görevidir; ama, bir yasa çıkarken, Batılı anlamda ne yapılıyor, nelere bakılıyor onu söylemek istiyorum. İstihdama katkısı nedir? Rekabet gücüne katkısı nedir? Sosyal kabul şartları nelerdir? Yatırıma ne katkı sağlamaktadır? Toplumsal faydası var mıdır? İthalat – ihracata ne gibi etkisi vardır? İşçi ve işverene katkı sağlamakta mıdır? Bu sorulara, lütfen bu Yasa açısından bakarak cevabını bulmanızı sizlerin takdirine bırakıyorum. Çünkü, ben, bunların hiçbirine, evet, şuna katkı sağlıyor, diyemiyorum.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Pirler, çok teşekkür ediyorum.

VAHDETTİN KARABAY - Bir şey sorabilir miyim, Sayın Başkanım?

BAŞKAN - İsterseniz tartışma bölümünde sorun.

VAHDETTİN KARABAY – Ama, ben, tartışmalar bölümünde, bir toplantı nedeniyle ayrılmak zorundayım.

BAŞKAN - O zaman, lütfen kısa olsun, efendim.

VAHDETTİN KARABAY – Efendim, (Sayın Bülent PİRLER'i kastederek) büyük bir serzenişle dediler ki, Hükümet sanki bize bir görev verdi, işçi – işveren anlaşın, biz bunu başaramadık gibi bir şey söyledi. Hükümet, bize böyle bir görev vermedi. Bu söylendi, itirazlarımız oldu, gidin bunu kendi aranızda görüşün dedi. Biz

görüştük, 46 maddede de anlaştık. Yani, büyük bir çoğunluğunda anlaşmamıza rağmen... Altında Sayın Refik Baydur'un, Sayın Bayram Meral'in, Sayın Vahdettin Karabay'ın, Sayın Salim Uslu'nun...imzaları var. 46 maddede biz anlaştık. Nelerde anlaşamadık, bugün söylemekten çekindi, onu anlayamadım ben.

BAŞKAN - Cevap verecek misiniz, Sayın PİRLER?

BÜLENT PİRLER – Efendim, şöyle söyleyeyim: O dönemdeki konumuz, hepinizin malumu, Sosyal Güvenlik Yasa Tasarısıydı. Fakat, özellikle işsizlik sigortası ve iş güvencesi, bu Yasada bir araya getirilmezse, masaya yatırılmazsa, biz bu Yasaya evet diyemeyiz, denildi. Ben bunu rahatlıkla söylüyorum, kaçındığım hiçbir şey de yok.

İşte, o dönemde –çok mazur görün ifademi- ben bunu bir dayatma olarak görüyordum. Bu dayatma olmasaydı, Yasa bu şekliyle de çıkmayabilirdi.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Prof. Dr. OĞUZ OYAN - Bu konuyla ilgili ben de bir şey söyleyeyim. Çünkü, bu ESK (Ekonomik ve Sosyal Konsey) sürecinde ben de bulundum. ESK'da iki tarafa, *"bu konuda bir görüşün ve görüşünüzü hemen, bir-iki gün içinde önümüze getirin"* denildi. Şunu söyleyeyim: O sırada, işsizlik sigortası Yasa Tasarısı içinde yoktu. Dolayısıyla, anlaşmazlığımız işsizlik sigortasından çıkmadı. İşsizlik sigortası, henüz o Tasarı metni içinde yoktu. Biliyorsunuz, o sonradan geldi Sayın PİRLER.

Bir şey daha söyleyeyim; orada bizim daha çok mevcut sigortalıların emeklilik yaşlarına ilişkin geçiş sürelerini düzenleyen maddeler üzerinde sıkıntılarımız oldu. Ama, her halukârda anlaştığımız maddelerî Hükümet dikkate alabilirdi. Bakmadı bile. Bu, bir şeyi gösteriyor; Hükümet, çok kararlıydı. Biz, bütün maddelerde uzlaşmış bile olsaydık, kendi dediğini yapacaktı. Bundan hiç kuşkunuz olmasın.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Değerli konuklar, izin verirseniz ben de bir – iki şey söylemek istiyorum.

Değerli panelistlerin konuşmalarını özetlemem mümkün; ama, hepiniz dinlediniz. Ben, bunları özetleyerek zamanınızı almak istemiyorum. Çünkü, burada bir – iki önemli şeyi vurgulamadan geçmek niyetinde değilim.

Birincisi, değerli panelistler vurguladılar, bu son çıkan Kanun kayıtdışılığı özendirecektir. Ben de bu görüşlere katılıyorum. Burada dile getirilmedi, her ne hikmetse, sosyal güvenlik destek primi adı altında, emekli olduktan sonra çalışanlardan alınmakta olan yüzde 24'lük prim, bu Yasayla yüzde 30'a çıkarıldı ve 1 Ekimden itibaren de uygulanmakta. Yani, işçi yüzde 7,5; işveren de yüzde 22,5. Diğer taraftan, emekli olup da serbest avukat veya noter olarak çalışmaya başlayacaklar için de, yüzde 15 sosyal güvenlik destek primi getirildi.

İkinci konu, tabiî ki burada Emekli Sandığıyla ilgili pek bir şey söylenmedi. İzin verirseniz o konuda bir-iki şey söylemek istiyorum. Sayın ÖZSEVER, 2000 yılı bütçesinde, 3,6 katrilyon ayrıldı sosyal güvenlik kuruluşlarına, bunun toplam bütçe içindeki payı yüzde 7,7 dediler.

Değerli konuklar, genel müdür olduğum yıllarda ve daha sonra, ne zaman, nerede mikrofon bulduysam hep söylemeye çalıştım ki, Emekli Sandığına, transfer bütçesinde konulan rakam, sosyal güvenlik açığı değildir, o rakam, Emekli Sandığına Hazinenin yapacağı bazı faturalı ödemeleri de kapsayacak şekilde verilen bir rakamdır. Nitekim, geçen senenin Sandık bütçesinde, Maliye Bakanlığından tahsilat 1 katrilyon 79 milyar lira görülmektedir, bu sene de, 2000 yılı bütçesini henüz görmeye fırsatımız olmadı, belki bu 1,6 katrilyon. Yani dediğiniz 3,6 katrilyonun 1,6 katrilyonu Emekli Sandığına aitse, Hazine Emekli Sandığı bütçesinin 1,6 katrilyonluk açığını karşılamıyor. Ne yapıyor? Emekli Sandığı

Kanununun Geçici 19 uncu maddesi demiş ki, emekli olanın emekli ikramiyesini ver, üç ay içinde ben sana öderim. Emekli Sandığı ödüyor. Demiş ki, 65 yaşını bitirenin maaşını ver, ben sana öderim. Emekli Sandığı ödüyor. Demiş ki, vergi iadelerini ver, ben sana öderim. Emekli Sandığı ödüyor.

Bu tür ödemelerin toplamı, geçen sene, aşağı yukarı 550 trilyon yapıyor, gerçek anlamda Emekli Sandığının açığı geçen sene 550 trilyon lira. Dolayısıyla, bunu göz önüne aldığımızda, devletin, Emekli Sandığı veya diğer sosyal güvenlik kuruluşlarına, reel anlamda yaptığı katkı, 2,9 katrilyon lira civarındadır. Aşağı yukarı bunun oranı da, herhalde yüzde 7,7 değil daha aşağılarda bir rakamdır. Bir kere, bunu düzeltmek istiyorum.

Aslında, emekli ikramiyelerinin Emekli Sandığıyla da hiçbir ilgisi yok. Sosyal Sigortalar Kurumu kıdem tazminatını öder mi; işveren öder. Burada da, biz, Emekli Sandığı Genel Müdürlüğünden bir Kanun Tasarısı sevk ettik ve dedik ki, zararı yok, bu teknik bir hesaptır, Emekli Sandığı hesaplamasını yapsın, ama ödemeyi kurumu (emekli olunan kamu kurumu) yapsın. Kurumu öderse, bu rakam, transfer bütçesi yerine personel bütçesinde yer alır, olur biter. Ama, o görüşümüz, nedense kabul görmedi.

Bir diğer konu; Emekli Sandığı Kanununda yapılan... Bizim Emekli Sandığı Kanunu, hakikaten 1950 yılında çıkarılmış, kıyısından köşesinden yapılan bütün zorlamalara rağmen sosyal bir kanun, sosyal yanı ağır basan bir kanun. Kanun demiş ki, dul olan, yetim olan kız çocukları, emekli aylığını hayatları süresince alırlar. Bunlar evlendikleri takdirde aldıkları aylık kesilir. Onun için de, ben bunlara 24 ay emekli ikramiyesi öderim. Bu yıllardan beri böyle devam edegelmiş; ama, herhalde, Sayın Hükümet ve Parlamento, bu 550 trilyonluk Emekli Sandığı açığını herhalde fazla gördü ki, bu çıkan kanunla, dul ve yetim bayanlara ve kız çocuklarına verilen evlenme ikramiyesinin tutarı 12 aya indirilmiş. Bu bakımdan, hanımlar adına, bu yasayı çıkaranlara şükranlarımı sunuyorum.

Diğer bir konu, Emekli Sandığı sağlık yardımlarıyla ilgilidir. Enteresandır, değerli konuklar. 1971 yılında 1475 sayılı Kanunla, Emekli Sandığı Kanununa bir geçici madde eklenmiş, 139 uncu madde aynen şöyle der: *"Sağlık yardımı, Türkiye'de Genel Sağlık Sigortası Kanunu çıkarılana kadar..."*

Yıl 1999, hâlâ böyle bir kanun yok. Emekli Sandığı, kendisinden aylık alan emekli, dul, yetimlerin sağlık yardımlarını karşılar.

Şimdi bir hüküm koyuyorlar *"Özel kanunları gereğince sağlık yardımından faydalananlar ile..."* Özel kanunlar ne, SSK, Bağ-Kur ve diğer sosyal güvenlik kuruluşları. *"... Sandıktan emekli, adi malul aylığı alanların, diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi görevlerde çalışan veya bu kuruluşlardan aylık alan eşleri ve Sandıktan dul aylığı alanlardan diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi görevde çalışan veya bu kuruluşlardan yaşlılık veya malullük aylığı alanlar Sandığın sağlık yardımından faydalanamayacaktır."* Bunu şöyle örnekleyelim: Diyelim ki, devlet kademesinde, üst düzeyde, müsteşar, genel müdür eşi, SSK'ya tabi bir işyerinde çalışıyor, beyefendi her türlü sağlık yardımından, devletin verdiği imkânlar ölçüsünde yararlanıyor, eşi hanımefendiye gelince, siz SSK'ya gidin. Eğer Türkiye, Anayasasının 2 nci maddesinde belirtildiği gibi, demokratik, laik, sosyal bir hukuk devletiyse, böyle zorlamalara ne gerek var; yani, bir taraftan birisi sağlık yardımı alıyorsa, bırakın diğeri de bundan istifade etsin.

Yani, öyle görüyorum ki, bu Kanun çıkarılırken, böyle bilmem neyin yağı hesap edilir derler ya, onlar bile hesap edilmiş, o şekilde çıkarılmış.

O bakımdan, ben, çıkaranlara, sebep olanlara tekrar saygı ve sevgilerimi sunuyorum.

Oturumu burada kapatıyorum.

Yarım saat ara vereceğiz. Ondan sonra siz değerli katılımcılar, sorularınızı, adınızı, soyadınızı ve nereden geldiğinizi belirtmek suretiyle sorarsanız... Çünkü, bunları kayda alıyoruz ve daha sonra bunu siz değerli katılımcılara kitap halinde takdim edeceğiz.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

Kazım YILMAZ (YMM) görüşlerini dile getirirken

(İKİNCİ OTURUM)

T A R T I Ş M A

BAŞKAN - Değerli konuklar, Şimdi Panelimizin ikinci kısmına, Tartışma Bölümüne geçiyoruz.

Değerli konuklar, Tartışma Bölümüne başlıyoruz.

Söz alacak değerli konuklar lütfen önce kendilerini tanıtsınlar ve ondan sonra da, soruyu hangi panelist arkadaşımıza –bana da sorarlarsa şikâyetçi olmam- tevcih ettiklerini belirtsinler. Tüm soruları aldıktan sonra panelistler gerekli cevapları verecekler.

Bu arada, değerli katkılarını sunmak isteyen arkadaşlara da, azami 3 dakika söz vereceğiz, katkılarını yapabilmeleri için.

Buyurun Sayın YILMAZ.

KÂZIM YILMAZ (Yeminli Malî Müşavir) – Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli panelistler –bir kişi hariç, Sayın TİSK Genel Sekreteri hariç değerli panelistler- ve Oturum Başkanı, DİSK Genel Başkanı, 4447 sayılı Yasanın bir bütün olarak bakıldığında, kayıtdışı ekonomiyi teşvik ettiğini söylediler.

Her şeyden önce, benim dikkatimi çeken şey, Yasanın numarasıdır, 4447. 4447'den önce, 4444 vardır. Vergi yasalarında değişiklik yapan Yasa. 4444 sayılı Yasa, rant gelirlerinin tamamen beyan dışı bırakılmasını getiren, belli kesimlerden hiçbir şekilde vergi alınmaması yönünde bir niyetin yasaya döküldüğü, "Nereden buldun?" sorusunun sorulmasının engellendiği ve bu sorunun da, bundan böyle Türkiye Cumhuriyeti'nde hiçbir zaman sorulamamasının temellerinin atıldığı bir Yasadır. Bu Yasada, bazı

kesimler, vergi dışı bırakılırken, kayıt içine alınmak istenen kesimlerin de tamamen kayıt dışında kalması sağlanmıştır. Kayıt içinde olanların vergi yükü artırılmıştır.

Sosyal Güvenlik Yasası açısından olaya baktığımızda, 4447, 4444'ün devamıdır. 4447, IMF'in bir dayatması olarak öne sürüldü. Bu doğrudur; ama, 4444 IMF'in dayatması değildir. Bana öyle geliyor ki, 4444 ile 4447 çakıştığına göre, bizim siyasal iktidarımıza hakim olan kesimlerin bakışı, niyeti ve isteğiyle, IMF'in bakışı, niyeti ve isteği çakışmaktadır, arkadaşlar. Olaya biraz da bu açıdan bakmamız gerekir.

Bu emeklilik yaş sınırı uygulanabilir mi, uygulanamaz mı? Geçmişe doğru şöyle bir bakacak olursak, ben çok uygulanabileceği kanısında değilim. Yap-boz tahtasına dönmüş bir hukuk sisteminde, bu yeni düzenlemelerin de çok uygulanabileceği kanısında değilim.

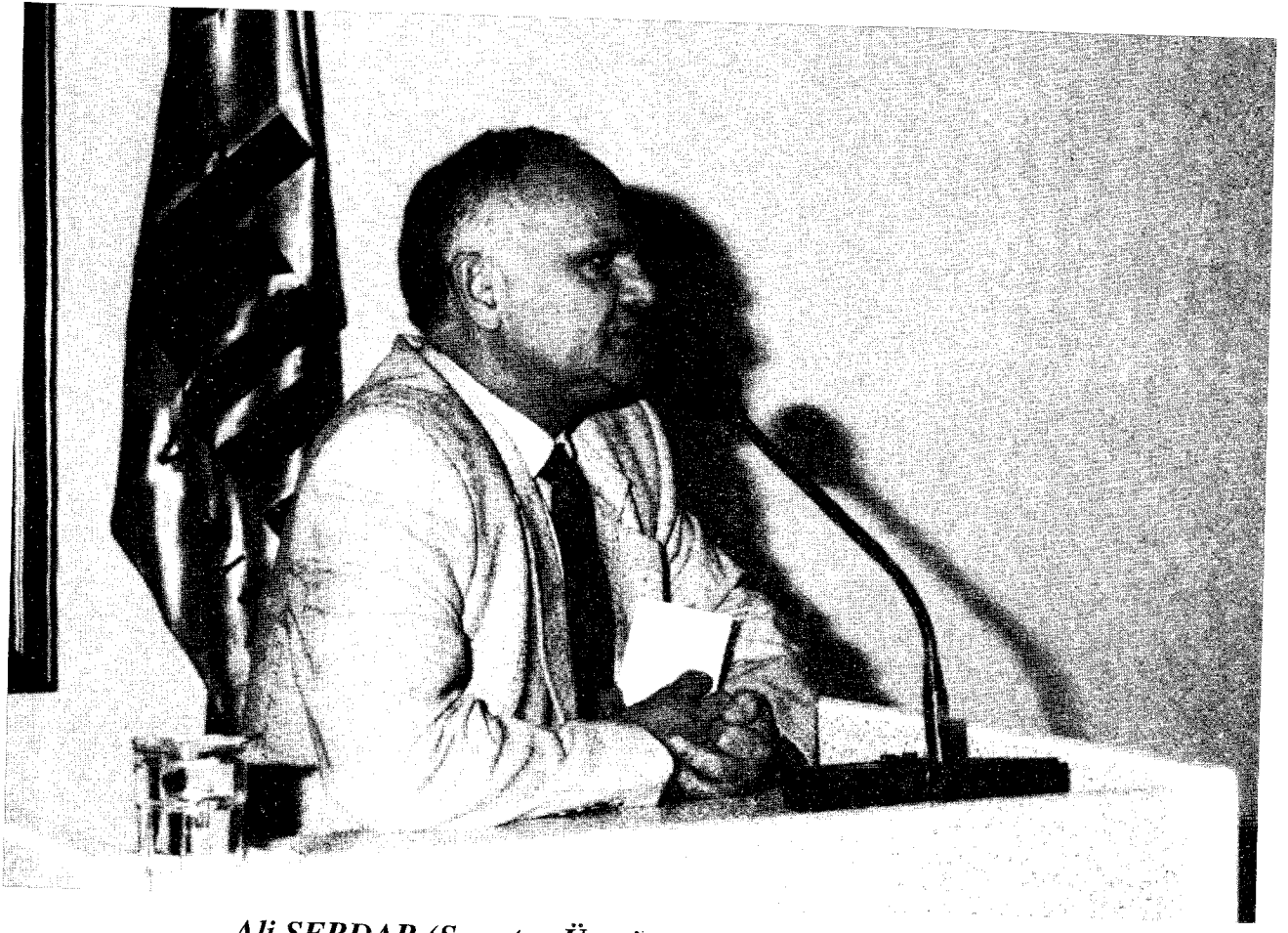
Diğer taraftan, işsizlik sigortası konusunda söylenilenler... İşsizlik sigortası gelmiş midir, gelmemiş midir? Ben, işsizlik sigortasının hiçbir zaman uygulanabileceği kanısında değilim. Uygulanmamak üzere getirilmiş bir müessesedir, kanaatimce. Sayın TİSK Genel Sekreterinin söylediği gibi, bir kara delik olacağı kanısında da değilim. Tam tersine, devlete bir fon yaratma müessesesi olacağı kanısındayım.

Teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkürler.

Başka söz isteyen?..

Buyurun Sayın SERDAR.

Ali SERDAR (Sayıştay Üyesi) görüşlerini dile getirirken

ALİ SERDAR (Sayıştay Üyesi) – Sayın Başkan, Sayın arkadaşlar; aslında, son konuşan arkadaşımızın nokta koyduğu yerden başlamak istiyorum. Konuşmacılardan dinlerken de, o konuda not almıştım. Sayın KILIÇDAROĞLU bahsetmişti. Birtakım kamu fonlarının, faizsiz olarak belli bir bankada tutulması ve bundan kamunun yararlanması...

Aslında, bürokrasi görevindeyken, bu konuda en çok yakınanlardan biriydim. Ancak, konuyu makro açıdan ele aldığımızda, bunun öyle, o kadar çok da yanlış olduğu sonucuna varamıyorum. Eğer devlet, bazı kurumlarının açıklarını giderici transfer ödemelerinde bulunuyorsa, onun kaynaklarını faizsiz olarak da işletebilir. Makro dengeler açısından bu hiç de olumsuz sonuçlar vermez. Ancak, bugünkü konumuz sosyal güvenlik sisteminde yapılan değişikliklerin bir reform olup olmadığı. Son on yıl içerisinde, on yılın başlarında, Türkiye'nin beş büyük deliği olduğundan bahsedilir. İşte bu, beş büyük delik kapatılmazsa, sorunlarımızın, ekonomimizin düzelemeyeceği ifade edildi. Zaman o kadar hızla ilerledi ki, o beş büyük deliğin hiçbir önemi kalmadı. Bir tek delik kaldı. Devletin, borçlanması ve faiz ödemesi.

1970'li yıllarda üniversitede okurken, devletin para basmasından yakınılırdı. Şimdi, devlet para basmayı bıraktı –belki basıyor, bilmiyoruz- bıraktı görünüyor, şimdi devletin borçlanması var. Rakamlar çok çarpıcı ve çarpık. 47 katrilyonluk bütçe, 20 küsur katrilyon faiz ödemesi!.. Borç anaparası da değil, faiz ödemesi. O halde, bütün sorunlar –sosyal güvenlik dahil, vergi gelişmelerini de buna bağlayabiliriz- bütün bu deliklerin kapatılması; döndü, dolaştı, deliği büyüttü, borçlanmaya ve borçları ödemeye, borçların faizlerini ödemeye çalışan bir devlet mekanizması kuruldu. Anlaşılır gibi değil! Buna karşı çözüm önerileri de, gözlemleyebildiğim kadarıyla üretilmiyor. Boyuna borçlanıyoruz, boyuna faiz ödüyoruz, her geçen gün büyüyor. Bir borç sarmalında, faiz sarmalında dönüp duruyoruz. Bu nereye kadar gidecek, ne zaman bitecek belli değil. Bir cesur ekonomist çıkıp da, bunun çözümü şudur, diyemiyor.

Geçenlerde bir dergide gördüm, emekliliği gelmiş hocalarımızdan Gülten Kazgan, bir gün cesur bir ekonomist çıkacak, para basacak, bu iş bitecek, bunun başka yolu yok, diyor. Sosyal Güvenlik Reformu... Söylendi, kara delik, yüzde 7, hatta yüzde 5'e, yüzde 4'e kadar indi sosyal güvenliğin bütçeden aldığı pay. O halde delik falan değil o, iğne ucu kadar bir şey kalmış. Asıl delik orada. Deliğin anasıyla ilgilenen yok, hep yavrularıyla uğraşıyoruz. Anasının çözümü için ne yapılması gerektiği maalesef tartışılmıyor.

Sayın Başkan isim belirtilmesini istedi. Özellikle, ekonomik açıdan hocamdan (Sayın OYAN'ı kasdederek), kendisinin bir düşüncesi varsa bunu öğrenmek istiyorum. Ne zaman bitecek bu çile, bu sarmaldan ne zaman kurtulacağız? Para basmak çözüm müdür? Galiba, başka çözüm de kalmıyor. Var mı; bilmiyorum; yok. Neyini satacak, sata sata her şeyi bitirdik. Özelleştirmedir, odur, budur, bunların yetmediği ortada. Özelleştirme, kendi bütçesini karşılayamıyor. Özelleştirme İdaresi Başkanlığının harcamalarını, yaptığı özelleştirme gelirleri karşılamıyor.

O halde, kala kala... Ben de inanıyorum hocama (Sayın KAZGAN'a), bilmiyorum buradaki hocam ne der, para basmaktan başka çare yok. Bir kere yıkalım, sonra yeniden yaparız, herhalde.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkürler.

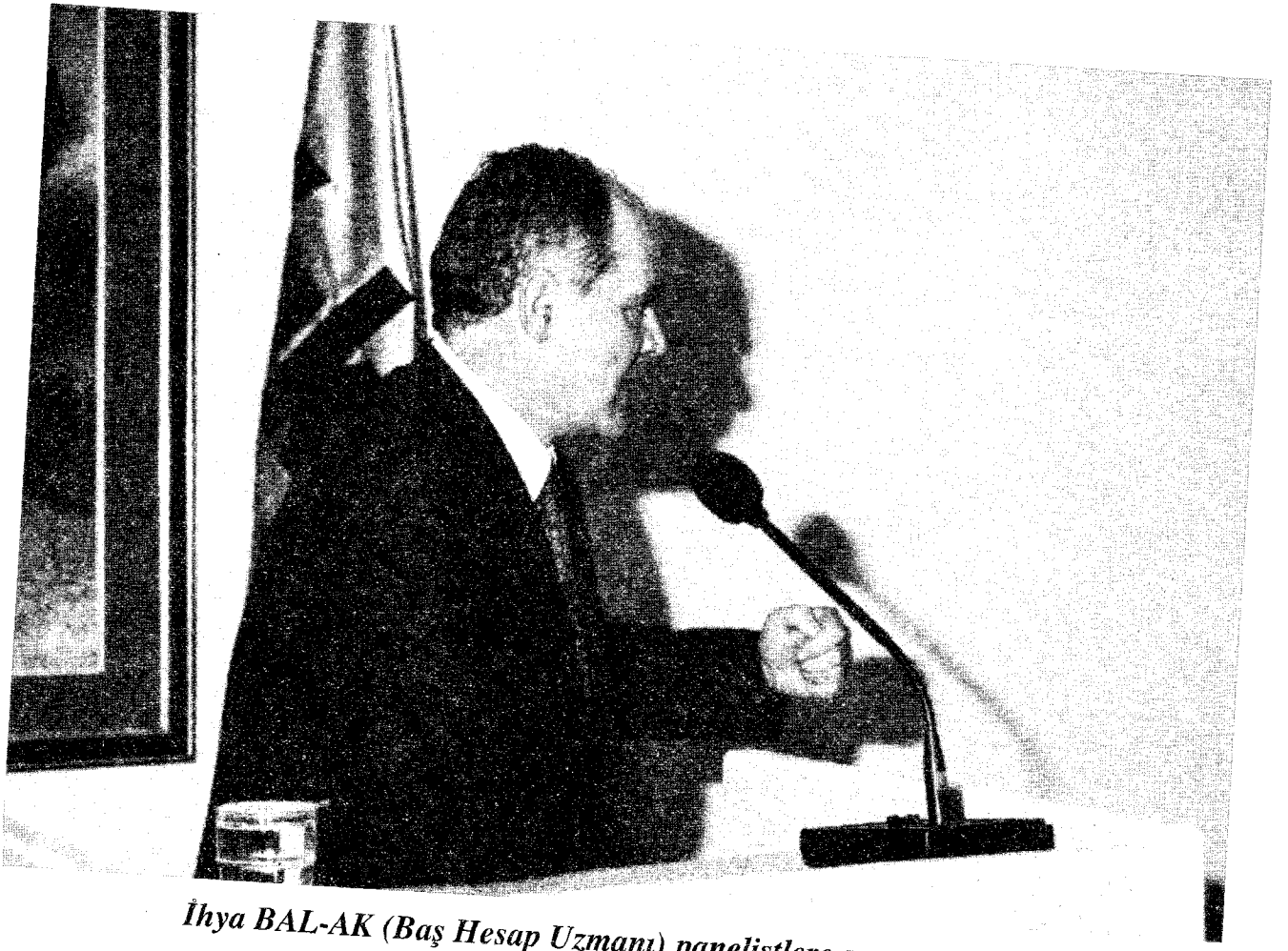
Buyurun Sayın BAL-AK.

İHYA BAL-AK (Baş Hesap Uzmanı) – Değerli panelistlere, verdikleri bilgilerden dolayı teşekkür ediyorum.

Yasa yürürlüğe gireli aşağı yukarı bir ay oluyor. Bu süre içerisinde eleştiriler tamam... Fakat, eleştirilerin karşılığında olması gerekenler nelerdir, ben onları merak ediyorum. Bu konuda, panelistler, en azından satırbaşları itibariyle bu açıklamaları yaparlarsa, kendilerine teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın POLAT.

İhya BAL-AK (Baş Hesap Uzmanı) panelistlere soru sorarken

Ali Metin POLAT (Ankara SMMM Odası Genel Sekreteri)
Panelistlere soru sorarken

ALİ METİN POLAT (Ankara SMMM Odası Genel Sekreteri) – Sayın Başkan, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Efendim, müsaade ederseniz, bendeniz bir fıkrayla başlamak istiyorum. Belki çoğunuz biliyorsunuzdur; ama, buradaki konuşmalara denk gelmesi açısından anlatmakta yarar var. Kilisenin birisinde, Temmuz ayları, sıcak bir dönemde papaz ayin yaparmış. Sıcak olması açısından da, kapı pencereler açık. Kuşun birisi pencereden girer, şöyle bir kanat çırptıktan sonra, önce Haçın üzerine eder, arkasından da şaraptan birkaç damla alır ve çeker gider. Cemaat döner papaza bakar. Çok garip bir durum. Papaz, düşünür taşınır *"Ey cemaat! bana ne bakıyorsunuz, ben de bu işten bir şey anlamadım; çünkü, Müslüman olsa şarap içmez, Hıristiyan olsa Haça etmez."* Demiş. Ben de, doğrusunu söylemek lazımsa, bu yasadan bir şey anlamadım. Çünkü, işverenlerimiz şikâyetçi, işçilerimiz şikâyetçi, esnafımız şikâyetçi ve buna rağmen, iktidar, ısrarla, çok iyi bir yasaymış gibi sürekli savunup duruyor. Bunun mantığını anlamak mümkün değil. Kendi toplumuna karşı sorumluluk hisseden bir iktidarın, böylesi bir yasayı savunması kadar abes bir şey olabilir mi? Doğrusu, ben de merak ediyorum.

Ben, panelistlerden, işveren temsilcisine sormak istiyorum. Az çok işçi temsilcilerinin şikayetlerini anladık; çünkü, sık sık gündeme getiriliyor. Çoğuna da katılıyoruz, doğrusunu söylemek gerekirse. Satırbaşları olarak, işveren temsilcimizin bu yasadan beklentileri neydi, karşılayabildiler mi; şikayetleri ne? Bunu öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Başka söz isteyen?... Yok.

Başka söz isteyen yoksa, ben sırayla söz vermek istiyorum panelistlere.

ATİLLA ÖZSEVER – Bana ilk soruyu doğrudan doğruya TİSK Genel Sekreteri Sayın PİRLER sordu, ona cevap vereyim müsaadenizle.

Sayın PİRLER diyor ki, işyeri olmadan bir şey olmaz. İşyeri olacak ki, üretim olsun falan. Acaba, gerçekten öyle mi? Bu ülkedeki, yahut dünyadaki bütün mal ve hizmetleri kimler üretiyor? Çalışanlar, işçiler, memurlar, kamu görevlileri üretmiyor mu? Peki, onlar olmasa, bu üretim nasıl olacak? İşverenler, kapitalistler, bu çalışanların emeklerine el koymasa, bu kârları nasıl elde edecekler, nasıl yatırım yapacaklar. Bu yalılar, villalar, ondan sonra diğer bütün zenginlikler nasıl elde edilecek, nasıl sağlanacak? Yani, aslında öncelikle çalışanların olması lazım. Gerçekte üretici onlar. Üreticiler olmazsa... İşverenler olmayabilir; ama, öncelikle üreten insanların olması lazım ki, belli bir üretim olsun.

Dolayısıyla, bu çerçeveden baktığımız zaman, üretim süreci içerisinde esas olan emektir. Zaten kapitalistler, işverenler, robotları bir yere kadar kullanırlar; çünkü, sömürü, canlı emek sömürüsüdür; yani, canlı emekten ancak artı değer elde edilir. Robottan artı değer elde edilmez. Dolayısıyla, teknoloji ne kadar ilerlerse, bir yere kadardır robot kullanımı, cansız yaratık kullanımı; çünkü, canlı emek olmazsa sömürü olmaz, sömürü olmayınca da kapitalist sistem devam edemez. Dolayısıyla, işin mantığında bu olduğu için, öncelikle emeğin olması şarttır.

ALİ SERDAR – Robotları da emek yapar.

ATİLLA ÖZSEVER – Robotları da emek yapar.

Kıdem tazminatı konusuna değindi. Kıdem tazminatı, aslında, bir anlamda o uzun sürenin bir parçasıdır, o emeğin yıpranmışlığının bir parçasıdır, onun bir çabasının sonucudur. Yani, siz, kıdem tazminatını veriyorsunuz, fazladan bir şey vermiyorsunuz ki işçiye. O zaman ki emeğinin karşılığını zaten vermiyorsunuz. Şimdi kendisine ben sorayım, maliyet unsurları diyor, acaba işgücü maliyetinin

toplam maliyet içindeki payı nedir? Yüzde 7'leri, yüzde 8'leri geçmez, yani ücrete ödedikleri para. Daha da aşağılara düşüyor.

O halde, esas itibariyle kıdem tazminatı, zamanında alınmamış ücretin bir parçasıdır. Sosyal sigortalarda işveren katkısı da, işverenlerin sosyal güvenlik adına verdikleri primler de aslında ücretin bir parçasıdır; çünkü, onu maliyete eklerler, bir maliyet unsuru olarak görürler.

Dolayısıyla, tüm bu sistem içerisinde, ücretin dışındaki diğer ödemeler, tamamen ücretin bir parçasıdır. Kıdem tazminatı da, aslında ücretin ödenmemiş parçasıdır. Dolayısıyla, kıdem tazminatına, siz ücretinizi ödemiyorsunuz, ancak işten adamı çıkardığınız zaman bir karşılık olarak veriyorsunuz, şeklinde meseleye bakmak lazım, diye düşünüyorum.

Tabiî, burada esas amaç şu: İşveren kesimi –arkadaşımız da sorusunda ifade etti- vergi ödemediği için, habire emeğin üstüne yükleniyor, maliyet unsuru deyip mümkün olduğu kadar emeğin ücret payının, diğer sosyal güvenlik paylarının azaltılmasına çalışılıyor. Mesela, toplam Gelir Vergisi içerisinde, Gelir Vergisinin yüzde 55'ini ücretliler öderken, millî gelirden aldıkları pay yüzde 25. Sermaye, yüzde 60 pay alıyor. Gayri Safî Millî Hâsıla içerisinde ödedikleri pay ise vergi olarak çok düşük. Nitekim, bir vergi kanununda, rant ve diğer kesimlerden vergi alınmaya çalışıldı, onu da tersyüz ettiler.

Aslında kıdem tazminatı da, diğer ödemeler de, bu anlamda ücretin bir parçası, ödenmemiş bir parçası. Yani, sermaye kesimi vergi ödemeyince, o taraflara yükleniyor.

Şimdi işsizlik sigortası, diyorlar. İşsizlik sigortası da, en fazla –net asgari ücreti geçmeyecek- on aylık bir süre, 300 gün. Topu topu verecekleri işsizlik sigortası 300 günü kapsayacak.

Buradan ona geçeyim. Bir arkadaşımız dedi ki, işverenler de buna karşı. Ben anlayamıyorum, bu nedir? İşçi karşı, işveren karşı. Sevgili izleyenler, işverenler şuna karşılar: İşverenler, bir kere, prim

gün süresinin 7 bin güne çıkarılmasına karşılar. Çünkü, o zaman, çalıştırdığınız işçiyi daha fazla çalıştıracaksınız, 5 bin günde emekli olması gerekirken, 7 bin gün çalıştırınca daha fazla prim ödeyeceksiniz. İşsizlik sigortası çıktı, daha fazla prim ödeyeceksiniz. Dolayısıyla meseleyi yaşa endekslediler; yani, emeklilik yaşı üzerinde bir tartışma çıktı. Belki, işverenlerin gerekli olan diğer yükümlülükleri; işte, aile yardımı, sosyal güvenlik konusunda devlet katkısı, iş güvencesi meselesi... Esas itibariyle, işverenlerin bu yükümlülüklerini perdelemek için meseleyi yaşa endekslediler. Bu bağlamda da, prim ödeme gün süresine, işsizlik sigortasına karşı çıktılar. Gerçek anlamda, Batı ülkelerindeki kapitalistlerin yükümlülüklerinden kendilerini bir ölçüde kaçırmak için tartışmayı o noktalar üzerinde yoğunlaştırdılar.

Sayın Başkan, devlet katkısıyla ilgili, açıkla ilgili bir şeyden söz etti. Ben, zaten, 2000 bütçesinde 3,6 katrilyon liralık bir sosyal güvenliğe aktarma olacağını söyledim. Bunu, ben, açık olarak kabul etmiyorum. Aslında, sosyal devletin bir gereği olarak, devlet, yapması gereken katkıyı yapmıyor ve bunu açık diye ifade ediyor. Dolayısıyla, ben Başkanla aynı görüşteyim, bir yanlış anlaşılma olmasın. Nitekim, yaptığım bir çalışmaya göre, 1999 yılında, üç sosyal güvenlik kuruluşuna, bütçeden 2 katrilyon 55 trilyonluk bir aktarma yapılması öngörüldü. Bu, aşağı yukarı gerçekleşme itibariyle 2 katrilyon 546 trilyon lirayı bulacak, sanıyorum yıl sonu itibariyle.

Şimdi, SSK'nın buradaki payı 1 katrilyon. Sosyal Sigortalar Kurumuna, Avrupa Birliği düzeyinde –yani yüzde 34,5 civarında- devlet katkısı yapılsa... Avrupa Birliğine üye olmak istiyoruz ya, şimdi bizi aday üye olarak kabul ettiler. Avrupa Birliği düzeyinde Sosyal Sigortalar Kurumuna, sadece o bağlamda, 6 milyon sigortalı için devlet, asgari ücret düzeyinde katkı yapsa, bu katkının miktarı 1 katrilyon 69 trilyon liradır. Devlet, 1 katrilyon liralık açık kapattım diyor, aslında yapması gereken katkıyı, açık kapattım, diye ifade ediyor. Devlet burada yalan söylüyor, kandırma yapıyor.

Kaçak işçiler sigortalansa –4,5 milyon kaçak işçi var- 4,5 milyon kaçak işçiyi siz sigortaladığınız zaman, bunun (işçi -işveren) prim getirisi, yine asgari ücret üzerinden 1,7 katrilyon liradır. AB düzeyinde devlet katkısı olsa, 1 katrilyon 69 trilyon liradır. SSK'nın prim alacağı var, 1999 yılı itibariyle 476 trilyon lira. Bunların hepsini alt alta koyduğunuz zaman, SSK'nın toplam geliri, 3 katrilyon 245 trilyon lira ediyor. 1 katrilyonunu çıkarın –transfer, aktarma yapıyoruz diye- SSK'nın kasasında 2,2 katrilyonluk bir fazlalık olacak. Bunu yapmıyorlar, ondan sonra da açık diye ifade ediyorlar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Bana göre en solumdaki Sayın Özsever'i dinledik.

Şimdi izin verirseniz, şimdi de bana göre biraz solumda olan Sayın Hocama söz vereceğim.

Prof. Dr. OĞUZ OYAN – Bana, bir soru geldi. Bu soru, sosyal güvenliği de içeren çok genel bir soru. Türkiye'nin yakın geleceğiyle ilişkili bir soru. Ona gelmeden, bir – iki noktayı açayım isterseniz. 5 dakika içinde toparlayacağım galiba değil mi Sayın Başkan?

BAŞKAN - 17.30 gözüküyor; ama, izin verirseniz 17.00'de bitirmek istiyoruz. Tabiî, bu arada, değerli panelistler, 5-10 dakika bize torpil yaparlar.

Buyurun Hocam.

Prof. Dr. OĞUZ OYAN – Sayın Özcal KORKMAZ'a zaman bırakmamızda yarar var diye düşünüyorum. Çünkü, biraz önce onu çok iyi kullandı. Oturumumuzun değerli Başkanının müdahalesi bir boşluğu da gecikmeli olarak kapatıyor ayrıca. Bu konuda şunu söylemek isterim: Bu tartışma sürecinde, gerek Ekonomik ve Sosyal Konsey'de, gerek TİSK ile işçi temsilcilerinin yaptığı toplantılarda, gerek işçi konfederasyonlarının kendi aralarında yaptığı toplantılarda Emekli Sandığı hiç temsil edilmedi.

Aslında, örneğin ESK'da Hükümet görev verirken, işçi – işveren konfederasyonlarını karşı karşıya getiriyor; ama, Bağ-Kur, Emekli Sandığı, bunlar yok. Memur Konfederasyonları da ESK'da temsil edilmiyor. Bağ-Kur'u o toplantılarda gene de aramıza kattık, görüş aldık; fakat, ortada bir Emekli Sandığı temsilcisi yoktu. Buna rağmen, Emekli Sandığını koruyan silahlı kuvvetlerimiz var bereket! Örneğin, Emekli Sandığından emekli aylığı alan memurlar, yeni aylık bağlama rejimine tabi olmadılar. Dolayısıyla, aslında var olan farklılıklar, çeşitlilikler biraz daha artırılmış oldu. Böylece, SSK'nın eskiden var olan çeşitli aylık bağlama sistemlerine yenisi gelmekle kalmadı, Emekli Sandığı da eski rejimi korumaya devam etmiş oldu.

Sonuçta sistem basitleştirilmek yerine, olduğundan daha karmaşık hale getirildi. Tek başına bu bile, emekli aylığı tahsis hesaplarında ortaya çıkacak her türlü kafa karışıklığı bir yana, kurumları önemli enerji kayıplarına sevk edecek bir şey olarak görülmektedir.

Biz, aslında en azından şunu önermiştik işçi ve işveren temsilcileri olarak: Sisteme yeni girecek olanlar için yeni bir aylık bağlama sistemi getirilmesinin sakıncaları daha sınırlı olabilir; ama bırakın, hiç olmazsa, mevcut çalışanlar eski sisteme göre emekli aylıklarını alsınlar. Ciddî bir karışıklık var SSK'dan aylık bağlama sisteminde. Umarım, bu, çok fazla sıkıntı olmadan çözülür.

Biraz önce şuna değinemedim: 55 inci Hükümet dönemindeki Çalışma Bakanı, hazırladığı işsizlik sigortası Yasa Tasarısında, insanlara seçenek sunuyordu. Yani, yine benzer bir mantık vardı; zorunlu tasarruf kesintilerine son vererek, bunun yerine işsizlik sigortası kesintilerini ikame etmek.

Aynı Tasarı, yani İşsizlik Sigortası Yasa Tasarısı, birikimlerin tasfiyesiyle ilgili dörtlü bir seçenek de getiriyordu. Aslında seçenekler başta tekti, sadece Telekomun özelleştirilmesinden hisse vermek şeklindeydi. Türk – İş Konfederasyonu bu konuyu Başkanlar Kurulu'nda tartıştı ve kabul edilemez buldu. Çünkü, bu önerinin kabulü, Telekom hisselerinin alınmasına evet denilmesi, TÜRK-İŞ'i

özelleştirmeye gönüllü taraf duruma getirirdi. Başka seçeneklerin sunulması talep edildi.

Bu seçenekler, aslında 3'tü, ilk teknik toplantımızdan sonra 4'e çıkartıldı. Birincisinde, isteyen haksahibinin birikimlerini, emeklilik haklarını erken elde etmek için saydırabilme olanağı getirildi. İkinci seçenekte, Ziraat Bankasında, 18, 24 ya da 30 ay vadeli -vade öncesinde çözülemez türden- hesaplar açılabilmesi olanağı getiriliyordu. Üçüncüsünde, aynı vadeler için devlet tahvili alınabilme seçeneği sunuluyordu. Biz, teknik heyet olarak, bunu yeterli görmedik; yasa çıktığı anda emekliliğine çok az süre kalmış kişiler açısından bir hak kaybı olacağını söyledik; çünkü bilindiği gibi, zorunlu tasarrufla ilgili 3096 sayılı Yasanın mevcut hükümleri, emeklilik halinde haksahibinin anapara ve nemasını toptan ve bir kerede alma hakkını vermektedir. Bu nedenle tasarıya bir de bunu eklemişti 55. Hükümet: Emeklilik hakkına üç aylık bir süre kalanlar için 3096 sayılı Yasanın mevcut hükmünün uygulanmasını ayrı bir seçenek olarak eklemişlerdi.

Şimdi, bu tür hükümler yasada yok. Birikimlerle ilgili hiçbir hüküm yok. Oysa, hatırlayacaksınız, 1996 yılında Refahyol Hükümetinin zorunlu tasarrufla ilgili benzer bir tasarısını Cumhurbaşkanı yeniden görüşülmek üzere geri çevirmişti. Çünkü o tasarı, sadece kesintilere son veriyor; ama birikimlerle ilgili hiçbir şey telaffuz etmiyordu. TÜRK-İŞ'in itirazları doğrultusunda sözkonusu tasarı Cumhurbaşkanı tarafından geri çevrilmişti. Şimdiki 4447 sayılı Yasa ise, 1996 benzeri düzenlemeyle gelmesine karşın, aynı Cumhurbaşkanı, kendi eski gerekçelerini dahi yok sayarak, 4447'nin en azından 3096'ya ilişkin düzenlemesini dahi geri çevirmedi. Bu da, Türkiye'deki devlet adamlarının ciddiyeti ve tutarlılığı açısından not edilmelidir. Kendi gerekçelerini bile unutan yöneticilerimiz var.

Peki niçin bu kesintilerin sona erdirilmesi yetmez, birikimlere de çözüm bulmak gerekir? Çünkü ortada Konut Edindirme Yardımı (KEY) ile ilgili bir örnek var. Bu Fonun 1995 yılı sonunda

kesintilerine son verilmişti biliyorsunuz; ama, birikimler halen duruyor. O birikimler ne oluyor; hiç kimse ilgilenmiyor. Konut Edindirme Yardımında haksahiplerinin Fondan yararlanma ilişkisi çok daha zayıf. İnsanlar bu haktan yararlanamıyorlar. 75 metrekareyi geçmeyen konutunuz olacak, başka konutunuz olmayacak, üstelik de haktan yararlanmak için Toplu Konuttan kredi kullanıyor olacaksınız ve konut yardımınız da ancak Toplu Konut kredisi geri ödenirken mahsuben kesinti olarak alınabilicek. Düşünebiliyor musunuz?!. Yani, almamanız için her şeyi yapmışlar. Peki ne oldu? Ben size bir örnek vereyim, bu birikimler, bir kere, tıpkı zorunlu tasarrufta olduğu gibi, dövize endeksli olanları Türk parasına çevirdiler ve hak sahipleri açısından 100 trilyonlarca lira bir değer azalışına sebep oldular.

Biz, bir şey daha tespit ettik Türk – İş olarak: KEY Fonu elinde Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Fonu tahvilleri var. Türk Lirası cinsinden tahvile dönüştürülen bu birikimlere 1997 ve 1998 yıllarında hiç nema uygulamamışlar, yani tahvillere sıfır faiz uygulanmış. Bunu tespit edip üstüne gittik. Ekonomik ve Sosyal Konseyde raporlar dağıttık, bakanlara konuyu açtık, Başbakanlığa resmen iki kez başvurduk. Sonuçta, lütfettiler, bunu düzelttiler; ama, epeyce uğraştık. Fonda 50 trilyon lira artış sağladık. Yani, fonda şu anda 258 trilyon var, 50 trilyonunu biz bu uğraşıyla sağladık. Ama, olması gereken ne olurdu; hiç hesabına girmiyorum.

Şunun için söylüyorum bunu: Zorunlu tasarruf kesintileri bitti, ama birikim duruyor, o birikimler artık nasıl değerlenecek gibi bir soruyu es geçmemeliyiz. 3096 sayılı Kanunda var, tabiî kanun hükümleri uygulanacak. Ancak bu yeterli olmayabilir,çünkü KEY Kanununda da vardı nemalandırma koşulları; ama, uygulanmadı. Çünkü, Yüksek Planlama Kurulu, yüzde kaç uygulanacağı konusunda bir karar oluşturmamıştı. Dolayısıyla, Türkiye'de, kanuna uyulmayabiliyor ne yazık ki.

Şimdi soruya geleyim. Ne olacak bu memleketin hali sorusu bu. Biz, bu faiz yüküyle nereye kadar gidebiliriz? Sayın Gülten

KAZGAN benim de hocam olmuştu. Her zaman olduğu gibi doğruyu söylüyor. Bir kere, bu olağan önlemlerle, yani tedrici uygulamalarla, *faiz dışı bütçeye fazla verdirelim, böylece yavaş yavaş azaltalım borç yükünü* anlayışıyla fazla uzağa gidemeyiz gibi görünüyor. 15 yılda oluşmuş bir birikim için, siz bir 15 yıl daha bekleyemezsiniz. Bunun yapılması, faiz dışı bütçenin fazla vermesi, her türlü bütçeleme anlayışını, sosyal ve ekonomik hizmet üretimini yok etme pahasına yapılıyor. Yani, bütçe yatırım yapamıyor. Bütçenin personel ödeneklerine bakın, 2000 yılında minimum düzeyi itibariyle tarihi bir rekor kırılıyor. Başka deyişle, bu sürdürülebilir bir iş değildir. Dolayısıyla, aslında, böylesine bir kamu maliyesi krizine, olağan önlemlerle çözüm bulunamaz. Bunun çözümü olağanüstü önlemlerdir. Bunların arasında moneterizasyon da vardır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Ben de teşekkür ederim.

Buyurun Sayın PİRLER.

BÜLENT PİRLER – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle birkaç unsura değinmek istiyorum; sorulan sorular var. Kâzım YILMAZ Bey, işveren kesimi kayıtdışı sektöre ilişkin hiçbir şey getirmediğini ifade etti. Şunu söylemek istiyorum: Bu Yasa, tek başına kayıtdışı sektöre bir tedbir getirmiyor. Hatta, bizim görüşümüze göre, kayıtdışı sektörü artırıcı tedbirler içeriyor. Demin, onu konuşmamda ifade etmeye çalıştım, o kadar çok unsur var ki, tam anlamıyla sen kayıtdışı sektöre kaç diyor.

Bakın, kayıtdışı sektör, çok enteresan bir müessese, öyle bakmak gerekiyor. Kayıtdışı sektörün, hem faydaları var, hem zararları var. Birincisi, kayıtdışı sektör, bir tampon mekanizmadır; yani, bunu göz ardı edemeyiz. Ama, kayıtdışı sektörü yaratan nedenlere bakmamız gerekiyor.

Kayıtdışı sektöre, polisiye tedbirlerle ya da bu yasadaki gibi, önceden bildireceksin, 30 günlük süreyle yapmazsan ispat mükellefiyeti getiriyorum, gidip denetim elemanlarının sayısını

artırarak bunları yapmak... Bunlarla kayıtdışı sektörü çözemezsiniz. Bunların basit örnekleri var. Aklın yolu bir. Bir Tayvan örneği vereyim ben size. Kayıtdışı sektörü Tayvan nasıl engellemiş; o kadar cazip şeyler getirmiş ki, sübvansiyonlar getirmiş ki, adam kayıt dışında kalmak yerine, o sübvansiyonlardan yararlanmak için kayıt altına girmiş.

Şunu söylemek istiyorum: Ekonomik bir sorunun kaynağında ekonomik tedbirler yatar. Eğer ekonomik sorunlara ekonomik tedbirler almazsanız, bunun önüne polisiye tedbirlerle geçemezsiniz, başka açıklarını bulur, başka tarafa kaçar. Bunun, altını çizerek söylemek istiyorum.

Yalnız, buradan bir sonuç çıkmasın; biz, kayıtdışı sektöre karşı değiliz gibi bir sonuç çıkmasını istemiyorum. İşveren Sendikaları Konfederasyonu zaten kayıtlı sektörün temsilcilerinden oluşan bir kuruluştur ve kayıtdışı sektörün yarattığı haksız rekabet onları çok fazla rahatsız etmektedir. Ama, kayıtdışı sektöre yaklaşırken de, çok dikkatli yaklaşılması gerektiğinin de altını çizmek istiyorum.

Efendim, bir konu daha vardı. Ben, Ali SEDAR Beyin görüşüne hiç katılmıyorum. Yani, devlet, bir yerde kaynak varsa, bunu olduğu gibi değerlendirir... Hayır, ben böyle bir şey düşünemiyorum. En basit örneğini, Zorunlu Tasarruf Fonunda gördük. Yani, el kesesinden harcamak çok rahattır. Sistem, bu sisteme oturmaması gerekiyor. Devlet, bir yerde kaynak varsa bunun değerlendirmesini tabiî ki yapacaktır; ama, bunun kökenine bakmak gerekiyor.

Yönetim sorunundan az önce bahsettik, özerklik sorunundan bahsettik. Eğer bunların yönetimini, bu parayı, bu kaynağı sağlayan kuruluşlarınıza bırakırsanız, böyle bir sorunla karşı karşıya kalmazsınız. Bu, çok daha güzel işleyecek bir müessese haline gelir. Bizim, İşsizlik Sigortası Fonunda toplanacak paraların da özerk bir yönetime bırakılması, SSK'nın fonlarının özerk bir yönetime bırakılması konusunda ifade etmek istediğimiz de budur.

Bir unsur: Kara delik yaratacak derken, zaten sorun hep oradan kaynaklanıyor. Fon yaratıyor, ona hiçbir itirazımız yok. Fonu alıyor, kullanıyor, kara delik ondan oluşuyor. Bizim sorunumuz bu. Aynı fikirdeyiz, aynı şeyi söylüyoruz; yani, fon yaratılıyor, fonun yönetimi elde tutulduğu sürece istediği gibi kullanıyor. Olmuyor... İşte, ondan sonra da kara delik yaratılıyor. Haydi oraya başka kaynaklardan aktarmalar... Yok, sistemin, bu olmaması gerekiyor.

Bizim savunduğumuz sistem, özerk yönetim. Fonlarda, özerk yönetim. Ama, üzülerek bir şey söylemek istiyorum; Türkiye'de çok fon kuruldu, işte MEYAK'lar, İYAK'lar... Bir tane fon söyleyin ki işleyen... Başka hiçbir şey söylemek istemiyorum. SSK da dahil... Bir tane işleyen fon söyleyin.

Bakın, şunu söylemek istiyorum: Devletin elini çekmesi gerekiyor, demek istiyorum. Ama, devletin özerk yönetimler sayesinde bunu işletme gibi bir fonksiyonu olabileceğine inanıyorum.

Efendim, yasada ne gibi şeyler olduğuna dair bir soru vardı. Şunu söylemek istiyorum: Demin, konuşmamı bitirirken, dünyada yasalar nasıl çıkarılıyor, o anlamda bir şey söyledim. Çok basit bir örnek vereyim. Şu andaki yasa, Avrupa Birliği mevzuatına aykırıdır. 1443 sayılı Avrupa Birliği Yönergesine aykırıdır. Niye; eşitlik yönünden aykırıdır. Bayanlarımız bana kızacaklar; ama, Avrupa Birliği böyle söylüyor, 58-60 yanlıştır, diyorlar. Eşitlik ilkesi çerçevesinde, ayırımcılık ilkesi çerçevesinde daha doğrusu, bunun 60-60 olması gerektiğini söylüyorlar. Yönerge böyle. Belçika'da, mesela 65-60'tı geçmişte yaşlar, 65'e çekilmesi için tam iki yıl boyunca bu geçiş sürecinin nasıl olduğu tartışıldı.

Tamam, Türkiye gelişmiş bir ülke değil, bunları daha hızlı yapması gerekli; ama, bir şey söylemek istiyorum: Demin konuşmamda da vurguladım, bazı müesseseler kurulurken, bir ülkede bir kere kurulur, ikinci kere kurulmuyor. Şimdi, baktığımızda, Yasada yanlış düzenlemeler var. Onları sayacağım, tek tek söyleyeceğim. Ama, şunu söylemek istiyorum: Müesseseler getirilirken –en baştaki itirazımız bu- sağlıklı tartışmaya

açılmamıştır. Birinci söyleyeceğimiz unsur budur. İkinci söyleyeceğim unsur; Yasada neler var: İşçinin işe başlamadan önce kuruma bildirilmesi hadisesi var. Olamaz, kayıtdışı sektörü artırıcı bir unsurdur. Prime esas kazanç, alt – üst tavan sınırları getirilmiştir, maliyetleri yükseltmiştir. 30 günden az çalıştırdığı kişiler için belge verme yükümlülüğü... Söylememe gerek yok, daha sayayım... o kadar çok çıkıyor...

Yalnız, şunu da söylemeden geçemeyeceğim: Bir yasa çıkıyor. Eğridir, bunun hatalarını söyleyeceğiz; ama, bizlere düşen, bundan sonra, bu Yasanın eksik taraflarını gündeme getirip, bunların düzetilmesini sağlamaktır. İşsizlik sigortasında olduğu gibi. Demin doğmadı dedim. İşsizlik sigortasının baştan aşağı yenilenmesi gerekir.

Efendim, olması gerekenler konusuna gelip bitirmek istiyorum.

Sayın ÖZSEVER'e de cevap verecektim; Konfederasyon olarak biz ne savunuyoruz: Konfederasyon olarak savunduğumuz unsur, çok net ve açık. Demin söylediğim gibi, bazı yasalar getirilirken, beraberinde birkaç yasayla birlikte getirilmesi gerekiyor. Bakın, çok açık ve net ifade ediyorum, demin iş güvencesinden bahsettim. İş güvencesi Türkiye'de tartışılsın, yasal olarak da getirilsin; ama, birkaç yasayla birlikte getirilmesi gerekiyor. Kıdem tazminatı ve ihbar tazminatı müesseseleri, iş güvencesi müessesi, iş mahkemeleri yasası, işsizlik sigortası yasası ve buna bağlı olarak özel istihdam acentaları yasaları bir arada, aynı masanın üstüne konulsun.

Biz şunu söylüyoruz: Avrupa Birliğinin herhangi bir X ülkesini alın, Türkiye ile ekonomik anlamda aynı seviyede olsun, buradaki düzenlemeleri alın, Türkiye'ye aynen getirin. Hiç itiraz etmiyoruz. Bizim söylemeye çalıştığımız ekonomik unsur. Demin rakamlarını verdim, 50 hafta kıdem tazminatı verip de, üstüne bunları getirirseniz, bu işletmeleri yaşatamazsınız, rekabet edemezsiniz. Bizim sorunumuz burada. Bunlarla uygun, eşit

koşullarda yasaları aynı masaya koyalım, getirilsin. Hiçbir itirazımız yok.

Bunun paralelinde yine söylemek istiyorum, yine teklif olarak, sorulduğundan dolayı söylüyorum, bir sosyal güvenlik yasası getirileceği zamanda, onun kurum, kuruluş kanunları yasalarının da bir arada değerlendirilmesi ve buna bağlı olarak da özerk yönetimin bu kurum ve kuruluşlarda yapılmasının şart olduğunu özellikle vurgulamak istiyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Ben de teşekkür ederim Sayın PİRLER.

Buyurun Sayın KILIÇDAROĞLU.

KEMAL KILIÇDAROĞLU – Ben de kısaca düşüncelerimi sizlere sunmaya çalışayım; ama, düşüncelerimi sunmadan önce, ilk konuşmamda unuttuğum bir nokta vardı, onu da sizlere aktarayım. Biraz renkli bir konu olduğu için size sunmaya çalışacağım.

Bu Tasarı, Parlamentoya gittiğinde, çok önemli bir hüküm vardı Tasarıda. O da şu: Kişi, çalışma yaşamı boyunca, en çok hangi kuruma prim ödemişse, o kurumdan emekli olacaktır. Mevcut uygulamada, son 3,5 yıl hangi kuruma prim ödüyorsanız oradan emekli oluyorsunuz. Bu tasarı gittiğinde, Bakanlar Kurulundan bu hüküm geçti, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Komisyonundan geçti, ama Plan ve Bütçe Komisyonuna gelince bir durdu. Sayın parlamenterlerimiz bu maddenin altına bir fıkra eklediler, dediler ki *"31.12.2004 tarihine kadar kişiler isterlerse, eski hükümlere göre emekli olabilirler; yani, son 3,5 yıl hangi kuruma prim ödemişlerse, oradan emekli olabilirler."*

Bunun anlamı şuydu: Parlamentoda, biliyorsunuz memur kökenli milletvekili sayısı çok az. Çoğu ya Bağ-Kur'lu ya da SSK'lıydı. 31.12.2004 tarihine kadar, 3,5 yıl, sayın parlamenterler Emekli Sandığına prim ödeyeceklerdi ve böylece Emekli Sandığından emekli olma imkânı yakalayacaklardı. Peki, kendilerinden sonra ne olacaktı; önemli değildi. En azından, kendi

dönemlerini kurtarmışlardı. Genel Kurula indiği zaman, Genel Kurulda, o muhalefet ettiğini söyleyen partiler de dahil olmak üzere, her partiden bir veya iki parlamenterin ortak imzasıyla bir önerge verildi ve bu madde tasarıdan çıkarıldı; yani, kıyak emeklilik asla kapanmadı ve aynı Parlamento işçiden özveri bekler, işverenden özveri bekler; ama, kendilerinden asla.

Değerli arkadaşlarım, burada, Sayın Kâzım YILMAZ'ın ifade ettiği bir konu var. Bununla açıkça bir fon yaratılıyor Hazineye. Doğru, Hazineye bir fon yaratılıyor. Zaten bu damga, tasarıda, Hazinenin damgası var. Yani, ne Çalışma Bakanlığı, ne sendikaların, hiçbir önerisi büyük ölçüde dikkate alınmamıştır. Bir fon yaratıldı. Ben, yıllık 5 trilyon demiştim; ama, Sayın PİRLER 3,5 katrilyon diyor. 3,5 katrilyon sıfır faizli ne güzel fon; yani, gidip borçlanmanıza hiç gerek kalmayacak. Amaç zaten buydu.

Sayın SERDAR'ın söylediği, devlet kullanabilir, hiç itirazım yok, zaten kullanacaktır. Ama, sıfır faizli olmaz. O zaman, şunu yapıyorsunuz; devleti kolaycılığa yöneltiyorsunuz. Devleti değil aslında, bazı kişileri kolaycılığa yöneltiyorsunuz. Nedir; vergi alınması gereken kesimden vergi almazsınız, o zaman. Niye vergi alacaksınız? Almazsınız. Nasıl olsa sıfır faizle işçi ödüyor, ben oradan alıp kullanıyorum. Bunun karşılığında, madem işsizlik sigortası var, orada biriken para eğer fazlaysa, işsizlik sigortasında asgari ücretin netini geçmeyecek kadar bana para vereceklerine, asgari ücretin iki katını versin, ben de insan gibi yaşayayım.

Dolayısıyla, mutlaka devlet kullanır, hiç itirazım yok; ama, bedelini ödemek kaydıyla kullanması lazım.

İhya Beyin sorduğu çok güzel bir soru var. *"Hepimiz eleştirdik; ama, bu sistem nasıl düzelecek?* diye sordu Sayın arkadaşım. Bunu, Batılılar aslında çok düşünmüşler, *"Biz bu işi nasıl yaparız?* diye.

Aslında, sosyal güvenlik yasaları, Parlamentodan, en zor geçen yasalardır. O halde, ne yapmak lazım? Demişler ki, bu işi

yapmanın tek yolu var, ekonomik - sosyal konseyler kuralım, burada bütün sosyal kesimler temsil edilsin. Biz, burada uzlaşmayı sağladığımız zaman, bu uzlaşma olduğu gibi Parlamentoya yansır ve yasalar da çıkar; yani, işçi işveren sendikaları muhalefet etmez, memur sendikaları muhalefet etmez, böylece sorun çözülür. Ama, bir sorun var burada; onların kurduğu ekonomik- sosyal konseylerle, bizim kurduklarımız farklı. Onlarda, bir yasal temele dayanıyor ve ekonomik - sosyal konseyde, sosyal taraflar ağırlıklı; yani, oylamaya gidildiği zaman, sosyal taraflar ağırlıklı. Bizde ise, birer tane temsilci var, gidin, bütün bakanlar orada, bütün müsteşarlar orada, genel müdürler orada, oylamaya kalkılırsa, zaten herhalde ezici çoğunlukla devlet kendisini gösterecek.

O zaman, demek ki, bu gerçek anlamda bir ekonomik - sosyal konsey değil. Sadece, insanların orada içlerini dökebileceği bir mekanizma olarak yorumlamak lazım. Ne yapmak gerekiyor? Eğer biz Avrupa Birliğine aday olacak, üye olacak, oradaki koşulları benimseyeceksek, oradaki ekonomik - sosyal konseyin benzerini kuracağız. Sonra şunu getireceğiz: Önce, iş güvencesi getireceğiz... Emeklilik yaşını, 58, 60, 65... Ben, 60'ı 30 yıl sonra tekrar tartışacağız, çünkü bu da yetmeyecek. Bu olacaksa, o zaman oturup, iş güvencesini getireceksiniz. Oturacaksınız, işsizlik sigortasını, bugünkü gibi değil, sağlıklı, iyi çalışan bir işsizlik sigortasını getireceksiniz; ama, İş-Kur Yasasıyla beraber getireceksiniz.

İş ve İşçi Bulma Kurumu, bugünkü yapısıyla, bu işi asla çözemez. Yine, bu kurumların, mutlaka, ama mutlaka özerkliğini getireceksiniz. Bunu devlet biliyor aslında. Bilmez olur mu? Rekabet Kurumunu kuruyor, özerk. Merkez Bankasını kuruyor, özerk. Sermaye Piyasası Kurulunu kuruyor özerk. SSK'nın da da özerk olması lazım; ama, SSK'da para var, diğerlerinde para yok. Buraya müdahale yolunu açıyor. Bu müdahalenin yolunun mutlaka kesilmesi lazım.

Ama, özerklik derken, devlet asla müdahale etmeyecek anlamında söylemiyorum. Devlet, bütün kurumlarıyla buradaki

paraların nasıl kullanıldığını denetleyecek. Burada yolsuzluk mu var, usulsüzlük mü var; bütün denetim kanalları açık olacak bu özerk kuruluşta. O zaman, bu kurulun kaynakları çok iyi kullanılır. Ne olur? Devlet yüzde 107 ile bankalara borçlanacağına, bu kurumlara borçlanmış olur. Çünkü, sonuçta bu kurumların kaynağı...

Şöyle yorumlamak lazım: Bu kurumlara aktarılacak para, sonuçta, 65 milyonluk kitleye dönük olarak yapılan bir harcama; yani, devlet buraya faiz ödeyecekse, 65 milyon kişiye gidecek bu para. Ama, devlet bankalara bu faizi ödediği zaman, Türkiye'de 20 veya 30 bin aileye gidiyor. Yani, bir tarafa aktarılan kaynak gelir dağılımını düzenlerken, diğer tarafa aktarılan kaynak toplumda ciddî huzursuzluklara, gelir dağılımında dengesizliklere yol açıyor. Bir tarafa bakıyorsunuz, kişi gidiyor, 1 milyon dolara yat alıyor, kat alıyor vesaire; ama, diğer tarafa gidiyorsunuz, kişi çadırda, yoksul, yiyecek ekmek dahi bulamıyor. Biz, sosyal devlette, bu tür sosyal yaralar açabilecek sistemlerin önünü tıkamak zorundayız.

Yine, kayıtdışı ekonomiyle... Sayın PİRLER'in dediğine katılıyorum, yasal yaptırımlarla kayıtdışı ekonomiyi önleyemeyiz, polisiye uygulamalarla önleyemeyiz. Bunun, ekonomik yöntemleri vardır, bunların uygulanması lazım. İstihdamla ilgili çalışma yapacaksınız. İstihdamı nasıl artırırsınız? Sübvansiyon verirken bunu uygulayabilirsiniz. Ama, bunun yanında, çok daha önemli bir şey var, sendikalaşmayı sağlamanız lazım. Sendikanın girdiği bir yerde, *bir sefer* kayıtdışı istihdam olmaz.

İkincisi, ücretler gerçek anlamda yansıtılır; çünkü, toplu sözleşme yapıyorsunuz. *Üçüncüsü,* üretimi büyük ölçüde kontrol edebilirsiniz. Ama, biz, sendikalaşmayı yok ediyoruz. Sendikalaşma, tü kakaya döndü bu ülkede. Artık, gittikçe ciddî kan kaybına uğruyor. Özelleştirmeye Türk-İş'in karşı çıkmasının temelinde, özelleştikten sonra bunların hepsinde sendikalaşma yok olacak, sendika kapı dışarı edilecektir. Bugün, medya sektöründe sendika diye bir olay yok. Artık, tek tabanca bilgilerin topluma aktarıldığı bir sistemle karşı karşıyayız.

O zaman nedir? Eğer, biz, bir şeyler yapacaksak, sistemi bütün halinde alıp değerlendirmeliyiz ve bu ekonomik - sosyal konseylerde bunu yapmalıyız. Türkiye bunu yapmadı mı? Bunu yaptı. O zaman çalışma meclisi vardı, Ecevit'in Başbakanlığında iş yasaları çıktı, Sendikalar Kanunu çıktı; yani, Türkiye, pek çok alanda demokratikleşmede önemli adımlar attı ve bunları büyük bir uzlaşma içinde attı. O halde, Türkiye, bundan sonra da bunları yapabilir diye düşünebiliyorum.

Emekli Sandığı emeklileriyle ilgili bir şey söyleyeyim, bitirmeden önce. Çünkü, diğer emekliler her ay enflasyon oranında zamlı maaş alırken, Emekli Sandığı emeklilerinin maaşlarını Bakanlar Kurulu belirleyecek. Çünkü, geçici bir madde konuldu; denildi ki, geçici maddede *"İlgili personel kanunlarında gerekli değişiklikler yapılıncaya kadar ana madde çalışmayacak."* Yani, Emekli Sandığı emeklileri de, her ay zamlı maaş alamayacaklar, enflasyona endeksli maaş alamayacaklar.

Bu ne demektir? Bu, Emekli Sandığı emeklilerinin, asla, enflasyona endeksli maaş alamayacakları demektir. İki örnek vereceğim bu düşüncemi kanıtlayan. Bunlardan birincisi şudur: 657 sayılı Yasanın geçici 9 ve 13 üncü maddeleri var ve o maddelerde diyor ki *"SSK, Bağ-Kur gibi kuruluşların personel kanunları çıkıncaya kadar, o kuruluşlarda çalışanlar özlük hakları yönünden 657'ye tabidirler."*

Bu hüküm konulduğunda yıl 1970. 2000 yılına geliyoruz, hâlâ personel kanuları çıkacak, çıkmıyor. Kimsenin işine gelmiyor çıkarmak, çünkü. Yine, bu düşüncemi kanıtlayan ikinci örnek; hepiniz çok iyi bilirsiniz, Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat diye bir kanun var. Yani, adı da geçici kanun. Osmanlı döneminde çıkmıştır, bugüne kadar bu Yasa dahi değiştirilememiştir. Ki, her hükümet, bunu değiştirmeye kalkar. Siz, bunları değiştiremezken, daha ne olduğu belli olmayan –ilgili personel kanunlarının da ne olduğu belli değil- o kanunlarda değişiklik

yapacaksınız ki, Emekli Sandığı emeklileri de, her ay enflasyona endeksli maaş alsınlar. Tabiî, bu da bir başka kandırmaca.

Teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Ben teşekkür ederim.

Değerli konuklar, aslında, ben, bu yasama organı üyelerinin emekliliği konusuna hiç girmeyecektim; ama, değerli dostum Sayın KILIÇDAROĞLU bir pas attı, artık bunu değerlendirmek zorundayım. Aramızda gazeteci arkadaşlar da var. Bu ana kadar, panelimizi ilgiyle izlediler. O konuda, şimdi, ben, bir-iki şey söylemek istiyorum.

Önce şunu vurgulayayım: Yüce Parlamentoya saygımız sonsuzdur. Tüm sorunlarımız, Parlamento çatısı altında çözümlenecektir. Ayrıca, şu, her zaman cebimizde taşıdığımız Anayasaya göre de, siyasî partiler demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır, onlara da saygım sonsuzdur.

Bu Anayasamızın 85 nci maddesinin ikinci fıkrasında şöyle bir istisnai hüküm getirilmiş: *"Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine ödenecek ödenek ve yolluklar, kendilerine sosyal güvenlik kuruluşları tarafından bağlanan emekli aylığı ve benzeri ödemelerin kesilmesini gerektirmez."* Biliyorsunuz, emekli kamu görevlileri bir yerde yeni bir göreve başladıkları zaman emekli aylıkları kesilir.

Demek oluyor ki, yasa koyucu, Anayasa, daha 1982 yılında, bir nevi memur gibi, kamu görevlisi gibi nitelendireceğimiz o milletvekillerinin emekli aylıkları için "kesilmez" diye hüküm koymuş. Bu bir ayrıcalıktır, şudur, budur; ama, Anayasamıza girmiştir. Zaten kimsenin bunu tartıştığı yok. Ama, öbür taraftan, geliyoruz, bu yasama organı üyelerinin emekliliği konusuna.

Yasaları ben tarihleri itibariyle bilgilerinize sunmak istiyorum; olay nereden başlamış ve ne şekilde devam ediyor. İlk ayrıcalıklı Yasa, 25.2.1966. İkinci Yasa, 8.7.1971. Birinci Yasayı da bir siyasî parti, ikinci Yasayı da, o zamanki Milliyetçi Hareket Partisi, merhum Türkeş imzasıyla iptali için başvurmuş ve iptal

ettirmiş. 25.12.1979, 7.5.1986, 21.8.1988, 26.10.1990, 3.12.1992, 24.11.1994, 4 Nisan 1995 ve en son Yasa, şu anda uygulanmaya devam eden Yasa, 3 Nisan 1997.

Olay şöyle gelişti son yıllarda: 1980'li yıllarda, o zamanki Cumhurbaşkanı Evren önce veto etti, sonra Anayasa Mahkemesine götürdü. Onun ayrılmasından sonra, artık, bu kanunlar, ne siyasî partilerin -ister kendilerini demokratik solcu, ister sosyal demokrat, ister şu, ister bu diye tanımlasınlar- hiç biri, Plan ve Bütçe Komisyonları dahil, hiçbir şekilde bunları eleştirmemişlerdir ve iptali için de Anayasa Mahkemesine gitmemişlerdir. Nasıl gidilmiştir? 1990'lı yıllarda, avukatlar veya yurttaşlar Emekli Sandığına başvurmuşlardır, yaptığınız iş ayrıcalıklı bir işlemdir, derhal bu ayrıcalıklı ödemeleri durdurunuz... Emekli Sandığı, bürokrasi kademesi içinde buna olumsuz cevap vermiştir. İdare mahkemesine gitmişlerdir. İdare Mahkemesi ciddî bulup Anayasa Mahkemesine işi götürmüştür.

Bunun, benim tarafımdan yaşanan yönünü izin verirseniz size nakletmek istiyorum. Yıl 1990, ben sabah Bakanlığa gitmek üzere ayrılıyorum Kurumdan. Rahmetli Kahveci ile kapıda karşılaştım. O zaman kendisi İstanbul Milletvekili. Buyurun Sayın Millletvekilim, dedim. Bir talebim olacak, dedi. Hemen yukarı aldım. Dilekçesi vardı, kayda aldık. Dilekçesinde aynen şöyle diyordu: *"Yaptığınız bu ödemeler Anayasaya aykırıdır, derhal durdurun."* Biz, Yönetim Kurulunu topladık. Daha önce Emekli Sandığı Bakanlığa başvurmuş; Bakanlık ödenmesinde sakınca yoktur, demiş. Bakanlık, sakınca yokturu, Anayasanın 153 üncü maddesindeki beşinci fıkraya dayandırıyor. İptal kararları geriye yürümez. Yürümezse, onlar aldı, devam eder. Biz, olumsuz cevap verdik, Rahmetli Kahveci'ye. İstanbul Milletvekili sıfatıyla idare mahkemesinde dava açtı.

Hasbelkader kendileri Maliye Bakanı oldu. İdare Mahkemesi, onun talebini lehinde sonuçlandırdı ve Emekli Sandığının bu ödemelerinin yasal hiçbir dayanağı kalmadı. Ben, o zaman kendisine dedim ki *"Sayın Bakanım, biz bunu bir de derecattan geçirelim,*

Danıştaya temyiz edelim." Yahu olur mu, ben hem getireyim, hem başında bulunduğum bir bağlı kuruluş bunu temyiz etsin!. dedi. Siz, merak etmeyin, deyip kendilerini ikna ettik ve Danıştay'a götürdük. Danıştay da, idare mahkemesinin kararını aynen tasdik etti ve olay bitti. Biz de, yasama organı üyelerinin emekliliğini durdurduk ve kestik. Kıyamet koptu!... yaşadığımızı burada anlatmam çok zamanınızı alır.

Ondan sonra biz oturduk, yine Anayasa Mahkemesinin sonradan iptal ettiği Kanun üzerinde çalışmalara başladık. Orada şöyle bir şey öngördük: Temsil ödeneği. Yani, vatandaş gelmiş, hasbelkader milletvekili olmuş. Zamanında çiftçi, esnaf, işçi, memur neyse, Emekli Sandığıyla ilgi kurmamış. Dört yıl çalışmış, gitmiş, bunlara hiçbir şey ödeyemiyor devlet. Ne yapalım, ne edelim, bir temsil ödeneği yaratalım, temsil tazminatı, bunlar da bundan istifade etsin. Ama, o temsil tazminatı o hale geldi ki, artık, şimdi, maşallah, hayatta olan, olmayan, herkes, hizmeti olan olmayan herkes alıyor.

Burada da, kamuoyunda, yayın organlarında şöyle bir yanlış anlama var, onu da düzeltmek istiyorum: Yasama organı üyeleri iki yılda emekli olmuyorlar; yani, iki yılda kıyak emeklilik hakları diye bir şey yok. İki yılda elde ettikleri hak, makam tazminatı. Makam tazminatını bir Emekli Sandığından alıyorlar en yüksek gösterge üzerinden, bir de Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinden alıyorlar. Sonradan çıkan kanunla da, belli bir hukukilik kazandırmak üzere, işte efendim Yasama Organı üyelerinin maaşından yüzde 4 oranında prim kesilecek, onlarla bu temsil tazminatı karşılanacak. Mümkün değil. Anayasa Mahkemesi, okuduğum kanunları 8 defa iptal etti. 9 uncu kanun, 4104'ü bu sene iptal etti ve şu anda...

Bunlar, genelde şöyle cereyan ediyor: Anayasa Mahkemesine gidiyor, iptal kararı çıkacağı yüzde yüzse, hemen yeni bir kanun çıkarılıyor. Burada da şu mantık geçerli: Anayasanın 153/5. maddesi gereğince, Anayasa Mahkemesi Kararları geriye doğru yürümez.

Geriye doğru yürümezlik konusunda, Danıştay Üçüncü Dairesi, 1973 yılında oturup şöyle bir karar veriyor. Müktesep hak kavramını irdeliyor. Kusura bakmayın zamanınızı alıyorum; ama, önemli olduğu için arz etmem lazım. *"Müktesep hak, iptal kararının iptalden evvel tesis edilmiş işlemleri hiçbir surette etkilememesi ve meydana gelen durumun iptalden sonra da aynen devam etmesi sonucunu yaratacaktır; bu değerlendirme tarzı ise, iptal kararını, uygulama olanağı bulunmayan bir karar haline getirecektir. Müktesep hakkın, kanunun öngördüğü ihtimali kapsamadığı, sadece muamelat hukuku yönünden patrimuana ..... kısmına girmiş hakkı ifade ettiği kabul edildiği takdirde ise, geriye yürümezlik ilkesinin yalnızca iptale kadar sağlanan menfaatlere dokunulmayı önleme maksadını güttüğü kabul edilecektir. Bu hükümle istihdaf edilen amaç, iptal kararından önce tevsik olunmuş işlemlere dayanılarak yapılan uygulamalarla kazanılmış hakların ve idarî istikrarın korunması olup, iptalden sonra da bu uygulamalara devam olunması, yani iptal olunan hükme göre tesis olunmuş işlemlerin muteber kabul edilmesi söz konusu olamaz. Zira, bu halde, Anayasaya aykırılığı sebebiyle iptal edilmiş olan bir kanun hükmünün, iptal kararından sonra da yürürlükte kalmaya devamının kabulü gibi iptal hükmüyle telifi kabul olmayan bir durum ortaya çıkar."*

Esasen Anayasaya aykırı olan bir kanun hükmü, şu okuduğum paragrafı, en son Anayasa Mahkemesinin yüksek yargıçlarından 7'si, hükmün iptali yönünde oy kullanmış, 4'ü ayrışık oyla buna katılmamışlardır. 4 yüksek yargıçın katılmama gerekçeleri şudur: *"Bu kanun, daha başından itibaren yoktur, dolayısıyla kararın bu şekilde çıkması gerekir"* demişlerdir. Hüküm, 7 oyla yine iptal edilmiştir. O da şudur: *"Esasen, Anayasaya aykırı olan bir kanun hükmü, başlangıçtan itibaren yoklukla malul olduğuna göre, bu durumun Anayasa Mahkemesi kararıyla tespit edilmesinden sonra da devamına yol açacak bir uygulama tecviz edilemez."* Yıl 1973.

Şimdi, değerli konuklar, bir kere, hiçbir kimseye ayrıcalık... Zaten Anayasada tanınmış. O yetmiyorsa, yine Anayasayı değiştirirler, başka ayrıcalıklar da, varsa aralarında çoğunluk sağlayıp değiştirirler. Gönlümüz arzu ediyor ki – ne yapılması gerektiği hakkında Sayın BAL-AK'ın sorusuna geliyorum, - geniş bir uzlaşıyla, toplumun tüm kesimlerini kapsayacak bir uzlaşıyla, bir kere, bir Sosyal Güvenlik Temel Yasasının çıkması lazım. Yani, bakıyorum, bizim kalkınma planlarının hepsinde yer almış; sosyal güvenlik kuruluşlarının aynı çatı altında toplanması telaffuz edilmiş. Şimdi, aynı çatı olayı, platonik bir laf halini almış. Mümkün değil bana göre. En azından, norm ve standart birliği yok. Yani, o kadar ki, keseneklerin yüzdesinden tutunuz, malullerdeki emekli aylığı bağlama, ölüm aylığındaki şartlara, diğer aylık bağlama şartlarına kadar - Sayın KILIÇDAROĞLU dostum söyledi - tamamen farklı. Bir kere, temel sosyal güvenlik yasası çıkarılır, bu üç sosyal güvenlik kurumunun, sosyal güvenlikle ilgili standartlarının belli bir esasa kavuşması lazım. İkincisi, sağlık işinin, tamamen yaşlılık aylığından vesaireden ayrılması, genel sağlık sigortasıyla bu işin götürülmesi lazım.

Türkiye, bir tek şunu, nasıl gerçekleştiremiyor, ben gerçekten üzülüyorum: 1950 yılında çıkan –çıkaranlardan Allah razı olsun- 5434 sayılı Kanunun geçici 2. maddesiyle *"Emekli Sandığı çalışanları için bir sağlık sosyal yardım sandığı kurulmuştur."* Sağlık sosyal yardım sandığının kendi bütçesi var. Çalışanlarından ve emeklilerinden yüzde 2 kesilir ve kendi çalışanları ve emeklilerinin, Türkiye'deki sağlık problemi halledilmiştir. Emekli Sandığı çalışanı, bugün, 5 bin civarında emeklisiyle 8 bini bulur. Bunu halleden bir toplum, acaba Türkiye çapında bunu niye halledemiyor yıllardır, ben şahsen çok merak ediyorum. Bunun halledilmemesi için hiçbir sebep görmüyorum. Emekli Sandığı Sağlık Kuruluna genel müdür tesir edemez, onun kendi çalışanları, o fonu, tıpkı bir basiretli tacir gibi çok iyi değerlendirirler ve kendi çalışanlarının, emeklilerinin sağlıkla ilgili problemlerini hallederler. Bir kere, Türkiye'nin de bu işe gitmesi lazım.

Üçüncüsü, prim sistemine dayanmayan sosyal yardımlar, vesaireyle ilgili olayların da, tamamen ayrı, farklı bir fon, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu dediğimiz olayın şemsiyesi altında toplanması lazım.

İşsizlik sigortası denildi, kuruldu; ama, nasıl kuruldu? İşte, sayın arkadaşlarımız ilettiler. Bunun, bu şekilde kurulmasının ben toplumumuza çok fazla bir şey getireceğine şahsen inanmıyorum. Üzülerek ifade ediyorum, fonlar bu şekilde, aynen tasarrufu teşvikte olduğu gibi kullanılacaktır.

Son olarak şunu ifade edeyim ki, sosyal güvenlik kuruluşlarının elinde çok fon var. İşte beni de genel müdürken çağırdılar İstanbul'da bir panele, efendim sizin elinizde çok fon var, bunları nasıl değerlendiriyorsunuz? Yahu, ne diyorsunuz Allahaşkına dedim, benim aldığım kesenek, emekli aylıklarını ödemeye yetmiyor. Yetmiyor; devlet katkı yapıyor. Ne fonu?.. Hatta, onun içindir ki, emekli kesenekleri, bir ay içinde benim saymanlıklardan sandığa intikal ederdi, bunu 15 güne indirdiler, bilmiyorum, şimdi galiba 7 güne indi.

Dolayısıyla, burada öyle bir sıkıntı var ki, Emekli Sandığı için, bir kere, şu anda öyle bir olay yok. Yani, geliyor ve gidiyor. Gitmiyor, devlet karşılıyor. Tabiî ki karşılayacak, zaten sosyal devlet olmanın gereği.

Sosyal Sigortalara gelince, üzülerek ifade edeyim, hem TİSK'in temsilcisi, hem Türk-İş'in temsilcisi burada, yıllarca hiçbir kesenek almadan, prim almadan, sosyal yardım diye diye Kurumu batırdılar. Buna, oradaki yönetim kurulu üyeleri, SSK'nın işçisi, işvereni de maalesef dahildir. Yani, hiçbir şekilde buna itiraz etmemişlerdir ve devlet, Emekli Sandığına hep bunları ödediği halde, Sosyal Sigortalar cebinden ödeye ödeye bu noktaya gelmiştir.

Bağ-Kur derseniz, zaten ölü doğmuştur. Bağ-Kur Kanunu çıktığı zaman, 100 bin kişiye borçlanma imkânı verildi ve millet, daha Kanun çıkmadan emekli olur hale geldi. Böyle bir sosyal

güvenlik sistemi düşünebiliyor musunuz, değerli arkadaşlarım?.. İş bu noktaya geldi. İşte, şimdi 5 kara delikten birisi, ikisi olarak ifade ediliyor.

Ne oldu, Kanun ne getirdi? Tabiî, bütün mesele, yaş ekseni üzerinde odaklandı. Bence yaş tek başına bir çözüm değil. Sayın ÖZSEVER söylediler; yani, 43 yaş, 38 yaş geldi diye millet hemen emekli olmadı. Dolayısıyla, biz, ifratla tefrit arasında gidip geliyoruz. Yaşı kaldırdık 38-43, getirdik 58-60. İkisi de bana göre ülkemiz koşullarına uygun değildi.

Toparlayacak olursak, geniş bir uzlaşı içinde, bir kere, bir sosyal güvenlik temel yasası hazırlanmalı, buna herkes uymak zorunda olmalı, başta çok değerli parlamenterlerimiz olmak üzere. Ondan sonra, diğer şeylere de el atıldığında, inanıyorum ki, toplumumuz 2000'li yıllara daha önü açık, daha müreffeh bir şekilde katılma imkânını bulur.

Hepinize çok teşekkür eder, saygılar sunarım. (Alkışlar)

———— o ————

KUTLAMA TELGRAFLARINDAN BAZILARI

"Maliye Hesap Uzmanları Vakfı

Yoğun çalışmalarım nedeniyle katılamadığım nazik davetinize teşekkür ederim.

Panelinizin başarılı geçmesini diler, katılan tüm konuklara en iyi dileklerimi sunarım.

Sümer Oral
Maliye Bakanı"

"Maliye Hesap Uzmanları Vakfı
Genel Başkanlığı

Nazik davetinize teşekkür eder, yoğun programım dolayısıyla panelinize katılamayacağım için üzgünüm. Panelin, çıkarılan Sosyal Güvenlik Reform Yasasının daha iyi anlaşılması ve daha iyi değerlendirilmesinde yararlı olacağı inancıyla çalışmalarınızda başarılar dilerim

Yaşar OKUYAN
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı"

"Sayın Şefik ÇAKMAK
Maliye Hesap Uzmanları Vakfı
Yönetim Kurulu Başkanı

Vakfınızın düzenlemiş olduğu *"Sosyal Güvenlik Sisteminde Yapılan Son Değişikliklerin Değerlendirilmesi"* konulu panel, inanıyorum ki, emeği ile geçinenlerin bu önemli sorununa ışık tutacak ve ilgili kişi ve kuruluşların gerekli mesajlarının gönderileceği bir platform oluşturacaktır.

Panelin başarılı geçmesini diler, tüm katılımcılara selam ve saygılarımı sunarım.

Mustafa ÖZBEK
Türk Metal-Sen Genel Başkanı"